

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Karel Novák – Naturismus ve fotografii

Bakalářská práce

Brno 2010

Roman Franc

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Roman Franc

Institut tvůrčí fotografie

Karel Novák – Naturismus ve fotografii

Karel Novák and photography of the naturism

Bakalářská práce

Brno 2010

Vedoucí bakalářské práce:
Prof. PhDr. Vladimír Birgus

Abstrakt:

V práci uvádím stručnou historii FKK (Freikörperkultur) hnutí. Vývoj vnímání nahoty v lidské společnosti. Zaměřuji se na osobnost prostějovského fotografa Karla Nováka, který celý život zasvětil naturistické fotografii a fotografii aktu. Představuji jeho život a dílo.

Klíčová slova:

Nahota

Nudismus

Naturismu

Fotografie

Karel Novák

Abstract:

This work describes short history of FKK (Freikörperkultur) movement. How the nakedness was felt by society during the time. I aim at personality of Karel Novák, photographer from Prostějov city, who all his life devoted to naturism photography and nude photography. I illustrate his life and work..

Key words:

Nakedness

Nudism

Naturism

Photography

Karel Novák

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
FRANC Roman	Pavlovská 13, Brno	F507249

TÉMA ČESKY:

T: Karel Novák – Naturismus ve fotografii

NÁZEV ANGLICKY:

T: Karel Novák and photography of the naturism

VEDOUcí PRÁCE:

Prof. PhDr. Vladimír BIRGUS - ITF

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Historie Fkk, život a dílo Karla Nováka

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Surén, H.: Člověk a slunce. Melantrich Praha. Praha 1928

Vetter, G.: Studien am Strand. VEB Fotokinoverlag. Leipzig 1973.

Adorno, T.: Das Akt foto – Ästhetik Ges chichte Ideologie. C.J. Bucher GmbH. Wien 1985.

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Podpis vedoucího katedry:

Datum:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Prof. PhDr. Vladimíru Birgusovi za konzultace a rady, které mi pomohli vytvoření této práce.

Děkuji Karlu Novákovi za ochotu a otevřenost

Děkuji Jirkovi Víškovi za seznámení s Karlem Novákem a za pomoc všeho druhu.

Děkuji Rudolfu Dubovi za dokonalý prostějovský servis.

Děkuji Kájovi Svačinovi za pomoc s jazykem.

Děkuji Kotěti za trpělivost navzdory svazkům časopisu Naturista, který byl všude kam se podívalo.

Děkuji Panu Továrkovi

Děkuji Beátě Holé

Děkuji Rodičům, sourozencům a babičce.

Děkuji panu Antoninu Dufkovi a Jiřímu Pátkovi

Prohlašuji, že jsem práci vykonal samostatně a uvedl všechny použité zdroje.

Souhlasím, aby tato práce byla zveřejněna zařazením do Ústřední knihovny FPF SU v Opavě a knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a na internetové stránky Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě.

1/ Úvod /2. str/

2/ Člověk a nahota /3. str/

Nahota a její významy **/4. str./**

Člověk a slunce **/4. str./**

Těla v písku **/5.str./**

Člověk jako ryba ve vodě **/5.str./**

Nahota a kultura svobodného těla **/6.str./**

Historie Freikörperkultur - FKK hnutí **/8.str./**

3/ Historie FKK fotografie. Její vnímání a estetika /10.str/

Akt versus nudistická fotografie (FKK akt) **/10.str./**

Charakteristika naturistické fotografie (FKK fotografie) **/11.str./**

Vývoj naturistické fotografie (FKK fotografie) v naturistických
Magazínech **/13.str./**

Soudní precedens **/14.str/**

První naturistická fotografická soutěž **/14.str./**

Charakteristické rysy FKK fotografie **/16.str./**

Naturistická fotografie v magazínech **/18.str./**

Charakteristiky naturistické fotografie
po 2. světové válce v jednotlivých obdobích **/21.str./**

Naturismus a naturistická fotografie v
devadesátých letech a dnes **/23.str./**

Povědomí o naturistech ve společnosti **/24.str./**

4/ Karel Novák **/26.str./**

Život ženy slunce fotografie

Život **/27.str./**

Novák a vztah k naturismu **/31.str./**

Novák a jeho vztah k ženám **/38.str./**

Novák a fotografie **/44.str./**

Novák. Akt. Naturistická fotografie **/47.str./**

Fotografování **/59.str./**

Nepříjemnosti **/64.str./**

Kamarádi o Novákovi **/68.str./**

Fotografie Karla Nováka **/72.str./**

Jock Sturges **/75.str./**

5/ Závěr /80.str./

Při mé tvorbě opírám se o biblický výrok genese: Bůh stvořil člověka k obrazu svému. Že ho nestvořil oblečeného, je jisté, neb člověk se rodí nahý. A proto dívám se na nahotu jako na dílo Boží, jako na krásu samu, jako na nejmorálnější, nejsamozřejmější věc. A tvrdím, že by bylo lidstvo přirozenější, upřímnější a krásnější, kdyby více chodilo nahé. V nahotě přestávají rozdíly společenské a zůstává prostě nahá краса člověka. Třemi věcmi nechávám se inspirovat při práci : dekorativností, pohybem, klidem, a výrazem jednotlivých linií. Podle toho pak používám pozadí, praktikable: jednoduché předměty jako kruhy, vlnovky ~~KXMAK~~ sloupy a pod. A nechám pak působit krásu linie samu, bez všelikých okras, potlačením všeho druhořadého. Nebo známým pohyb, který sesílím světlem a eventuelním náznakem jednoduché vlnovky, kruhem, plochou, nebo jen stínem vrženým na pozadí, nebo použiji těla jako dekorativního předmětu, který umístím v různém prostředí a světle. Tak vytvářím všechny svoje obrazy

Datum,

9/XI/34

František Drtíkol

1/ Úvod

Dovolte mi představit prostějovského rodáka, naturistu a fotografa Karla Nováka. Muže, který svůj život zasvětil fotografii, ženám, slunci a naturistické filosofii.

Naturismus se stal světlem a současně i průvodcem v celém jeho životě. Můžeme říci, že se mu setkání se slunečnou pláží označenou cedulí s nápisem FKK stalo osudovým a mělo zásadní vliv na jeho budoucí život a práci. S Karlem Novákem mě seznámil kamarád, výborný pedagog a skvělý fotograf Jiří Víšek. Rád bych mu za to poděkoval.

Okamžiky strávené s panem Novákem pro mě byly opravdu vzrušující a zábavné. Jeho cestu životem, formu prožívání, poodhalení způsobu fotografické práce vnímám jako unikátní, tajemné, neobvyklé, trochu „podivné“ a krásné.

V práci uvádím stručnou historii FKK (Freikörperkultur) hnutí, pojednávající o okolnostech a příčinách jeho vzniku a rozvoji naturistického myšlení u nás. Nedílnou součástí práce je tento vznik a vývoj ilustrovat přehledem naturistických fotografií a ukázkami prací světových autorů, tak aby si bylo možné vývoj a různé přístupy k naturistické fotografii snadno vychutnat. Takto uvedený vývoj naturistické fotografie nám připraví pravou atmosféru k proniknutí do světa Karla Nováka a do jeho fotografických zážitků a obrazů.

2/ Člověk a nahota

Nahotu lidského těla můžeme považovat za biologickou přirozenost (člověk se nahý rodí). Její vnímání a význam je však určený kulturním a sociálním prostředím (člověk si nahotu sám začne uvědomovat a stydí se za ni v souvislosti s procesem socializace), souborem norem, které jsou v daném prostředí, sociální skupině nahotě připisovány, myslí si Anthony Giddens. Nejenom každá kultura, ale i každá generace vyznává své vlastní hodnoty propojené s nahým tělem.

Tak může být tělo bez oblečení znakem religiozity a spirituality (Jirásek, 2009).

Například obřadník, jenž musel být tělesně bezvadný, přistupoval k náboženským úkonům a kontaktu s bohem v Mezopotámii nahý (Heller, 1988 in Jirásek, 2009).

Prvopočátky úmyslné a cíleně pěstované kultury nahého těla jsou prastaré. Rituální nahota provází historii celého kulturního světa od starověku až po dnešní dobu. Na pět tisíc let starých sumerských pečetích nacházíme obrazy nahých žen a mužů při modlení, obětování nebo při průvodech k oslavám boha plodnosti. Stejně jako u Sumerů se s nahotou setkáváme ve starém Egyptě. Ve starověkém Řecku a Římě byla nahota vnímaná jako běžná součást života. Muži předváděli svá těla při různých sportovních zápolech, zatímco diváci přihlíželi také neoblečení.

V křesťanství cítíme od nahoty určitou rezervovanost. Ideu pozitivního vztahu k nahému lidskému tělu se pokusil vzkřísit francouzský putovní kazatel Adam Pikardský, a to koncem 13. století. Začal hledat své příznivce, zpočátku v německých zemích, aby poté svojí hlavní komunitu založil v Čechách. Jeho následovníci se nazývali čeští bratři, později adamité. Byla to radikální část husitů. Adamité byli jakousi nábožensko-etnickou sektou, jejímž cílem byl stav ráje. Adamité byli zastánci duchovní i sexuální čistoty a chodili zásadně neoblečení, a i ve svých kostelech se při kázání svlékali do naha, podle vzoru prvního člověka – Adama. Jan Žižka nechal 70 nahých adamitů upálit v kostele, zbytek v roce 1421 pobil.

V mnohých východních náboženstvích, jako např. v hinduismu či tantrických rituálech, je lidská nahota neodmyslitelná.

Nahota a její významy

Nahaté lidské tělo může v dnešní době sloužit také jako forma protestů za různá lidská i zvířecí práva. Společným znakem skupinky pobouřených nahatých cyklistů v New Yorku a nahaté protestující jogínky v Brně je vnímání nahého těla jako nepřirozenosti, něčeho co má upoutat pozornost.

Jiný význam nahoty vnímáme v oblasti umění. Odmyslíme-li si z dějin umění vše, co zobrazuje nahého člověka, přišli bychom o značnou část lidské sebereflexe. V umění je pro zobrazování a využívání nahého lidského těla společná idea krásy, ta však může být z pohledu estetického vnímání zobrazována protikladnými způsoby různě.

Odhalování těla v moderní době souvisí s důležitou změnou, která významným způsobem ovlivnila rozvíjející se fenomén dovolených po celé 20. století. Touto změnou byla vrůstající obliba opalování se jako fenoménu, který se do dvacátých let 20. století rozšířil mezi středními a vyššími společenskými vrstvami v Evropě.

Člověk a slunce

Světlá, neopálená pokožka byla symbolem vyššího společenského postavení, proto se lidé z těchto tříd snažili odhalené tělo slunečnímu záření nevystavovat. Rozvoj přímořských letovisek v 19. století byl založený na předpokládaných pozitivních účincích působení mořské vody na organismus člověka. Objevený trend trávení dovolené u moře se společenským životem soustředěným na pláž způsobil změnu v postoji vyšších vrstev k opálené pokožce. Hnědá pokožka se začala spojovat se zdravím.

Sociolog Thorstein Veblen takto nově vzniklou společenskou třídu nazývá leisure class – zahálčivá třída.

Těla v písku

Další smyslový zážitek spojený s pobytem na pláži u vody, který se stal kulturně podmíněný v souvislosti s oblibou opalování a koupání, je zážitek dotyku těla s vyhřátým pískem. Orvar Lőfgren ve své knize *On Holiday* (1999), která sleduje historii dovolenkových hnutí, zmiňuje, že písek byl dříve vnímán pouze negativně jako překážka bránící vykonávání lidských činností a nepatřil vůbec mezi oblíbený materiál. Těžko se po něm chodilo, vítr jej rozfoukával, kam neměl – do oblečení, do jídla, do očí.

Opalování a koupání a celkově pobyt na pláži napomohly tomu, že písek získal u lidí zcela odlišnou známku kvality a začal být spojován s příjemnými a blahými pocity smyslnosti. Jako materiál, který v sobě spojuje hebkost vody a teplo slunce.

Člověk jako ryba ve vodě

S živlem vody tomu bylo stejně jako při objevování potěšení ze slunce a písku. K jejímu objevení coby požitku docházelo opět postupně. Dnes tak oblíbené koupání v moři nebylo v Evropě do 18. století běžné. U lidí moře spíše vzbuzovalo strach a respekt. Tomuto vztahu nenapomáhal obraz biblické potopy, který šířilo křesťanství.

Obliba mořské vody byla spíše dříve vnímaná jako aktivita léčebná, až později jako činnost oddychová. Samotný pohyb ve vodě se nejprve omezoval na opatrné ponožování se, jehož cílem byla léčba, a až později byl spojován s aktivitami jako plavání, skákání a dovádění v mořských vlnách.

Aktivní pobyt ve vodě můžeme považovat za projev tělesnosti a senzuality. Ve vodě je možné se pohybovat a hrát si s ní způsobem, který nemá s mezi jinými živly obdobu.

Podľa Mary Douglas telo nestojí mimo kultúry, ale je významným kultúrnym symbolom a kultúrnym textom, v ktorom a na ktorom sú vpísané údaje o pozícii

človeka v hierarchii, hodnoty a normy spoločenstva. Už pri prvom kontakte môžeme telo prostredníctvom jeho reči čítať ako životopis. No podobne ako životopisy, aj rozprávania tela bývajú falšované, idealizované alebo neúplné.
(<http://www.anthropos.sk>, 2010)

Nahota a kultura svobodného těla

Nahota s trávením volného času je propojena především v hnutí nudistů a naturistů, které vnímá odhození oděvů jako přirozenost sloužící k podpoře rovnosti ve společnosti a zaměřuje se na podstatu člověka a jeho vzájemné rovnocenné postavení, jako odbourání nejen oblečení, ale také společenských, ekonomických či mocenských rozdílů.

Samotný rozdíl mezi pojmy naturismus a nudismus dle vyjádření předsedy mezinárodní naturistické federace téměř neexistuje. Liší se pouze regionálně, podle toho jak ve kterém státě se tento životní styl nazývá. Lze tyto pojmy proto považovat za synonyma.

Kultura nahého (volného) těla není vázána pouze na nudistické pláže, ale je spojována také s pobytem v kempech či letních táborech. V těchto zařízeních nemá nahé tělo přitahovat jako objekt rozruchu, pozornosti a touhy, jeho funkce má být v symbolice přirozeného stavu lidské existence v jejím nejčistším smyslu.

Rozdílnost ve vnímání nahého těla ve společenské a kulturní souvislosti jsou jasné na první pohled. Pro příklad můžeme využít počátek 20. století v Anglii a Německu. V Anglii je v této době téměř nemožné představit si aktivity typu společného koupání, saunování či tělesná cvičení nahatých sportovců. V Německu jsou však tyto praktiky ve stejné době běžné a jsou dokonce považovány za povznášející.

Právě Německo je kolébkou, ze které byl nudismus a naturismus rozšířen do širého světa. V Německu si však také získal popularitu největší. Naturismus a

nudismus je propojen s určitým typem askeze a také tělesným pohybem na rekreační úrovni.

Tato symbióza je patrná i dnes – němečtí naturisté jsou organizováni do asociace, která je součástí Německé sportovní federace. (Krüger, 1991)

Na rozdíl od dnešního napětí a nesouladu mezi tolerancí k pornografickému průmyslu a byznysu, a současně prudérií neumožňující veřejné zobrazování nahého těla, viz např. televizní senzaci z pravděpodobně nezáměrného odhalení oděvu a odhalení prsní bradavky Janet Jackson (Levande, 2008), německá společnost od počátku 20. století vnímá nahé tělo jako formu lidské přirozenosti. (Jirásek, 2009)

Přirozenost nahoty chápeme v deerotizaci nahého těla bez sexuálních podtextů a konotací.

Ve 20. a raných 30. letech existovalo mnoho klubů a kolonií, spousty konkurujících si asociací naturistů (buržoazních i dělnických), s desítkami tisíc členů a produkující časopisy velmi aktivně propagující životní styl osvobozený od oblečení. (Jefferies, 2006 in Jirásek, 2009)

Jméno Freikörperkultur (**FKK** - kultura svobodného, volného těla) spojuje tento životní postoj nejen s nahotou, ale i s pohybem a to zejména s pohybem v přírodě. Nejen nahé tělo, ale nahý člověk v pohybu je hlavním znakem tohoto přístupu.

Německý naturismus a nudismus je propojován s hodnotami jako krása, mládí (revolta mladých proti rodičům a jejich morálním postojům), přirozené zdraví (očistné koupání a slunění) a pohybová kultura (zdokonalování těla cvičením, gymnastikou a tancem). (Krüger, 1991)

Historie Freikörperkultur - FKK hnutí

Organizovaný naturismus má svůj původ v Německu. Poprvé se objevil na začátku 20. století. Tato doba je známá jako čas osvěty, společenského uvolnění a zbavování se vžitých omezujících postojů. Objevuje se potřeba sdílení společných názorů a sdružování. Do společnosti proniká touha po světle, vzduchu, pohodlném oblékání a přirozenějším způsobu života. Blíže k přírodě, blíže k sobě, k člověku.

Za oficiální začátek mezinárodního naturismu je považován rok 1855. V tomto roce doktor Arnold Rikli založil středisko přírodní medicíny v oblasti jezera Bled v dnešním Slovinsku. Jedna z provozovaných procedur spočívala také ve vystavování nahého těla sluneční koupeli.

Kniha Kult nahoty, vydaná v roce 1893, jejímž autorem je „otec“ naturismu Heinrich Pudor, se stala neoficiálním manifestem doby. V tomto čase zavedl H. Pudor termín Nacktkultur (kultura nahoty) a pod tímto heslem popisoval svoje názory na vztah těla, nahoty a člověka. Jeho kniha je pokládána za první německou publikaci věnovanou naturismu.

Významnými propagátory naturismu byli také Adolf Koch a Hans Surén. V roce 1926 A. Koch založil „školu nudismu“. Jejímí znaky byla podpora smíšených pohlaví, vzájemná nahota a cvičení na čerstvém vzduchu. Tento program definoval pojem sexuální hygiena.

Hans Surén, učitel a vojenský velitel, propagoval vojenské cvičení gymnastiky v přírodě, bez oblečení. Za tento postoj byl později z armády vyhozen. V roce 1903 byl poblíž Hamburku otevřen Paulem Zimmermannem Freilichtpark, první známý nudistický klub. Nedlouho poté, Heinrich Ungewitter vydal „Die Nacktheit“ (Nahota), utopii o životě v úplné nahotě.

Nudistické hnutí rostlo značně rychle a stalo se v Německu na tehdejší poměry velmi rozsáhlé s celými oblastmi nudistických klubů v blízkosti velkých měst.

V roce 1933 se k moci dostal A. Hitler. Veškeré organizace, které neměly co dočinění s národním socialismem, byly zakázány, protože nacističtí vůdci považovali členy naturistického hnutí za příliš liberální a tím pádem nebezpečné.

Nudismus se v Německu stáhl do ilegality a to ve značně zderukovaném počtu. Na začátku 40. let nacistická háklivost na nahá těla začala polevovat. Legendární film od Leni Riefenstahl – Olympia (1938) ukazuje, že kult nahého těla nacistické ideologii svým způsobem nakonec i pomáhal. Navazoval na ideály antiky a postupně se stal součástí narodně socialistické ideologie. Také v nacistickém oficiálním sochařství a malířství se často objevovala nahá těla jako symbol fyzické síly a krásy.

Ozdravné slunce a čerstvý vzduch měly zušlechťovat árijskou rasu, jak i ostatně připomíná i Hrabalův a Menzelův film – Obsluhoval jsem anglického krále. Blahodárné přírodní síly měly posílit silné a pokud možno eliminovat počet těch ostatních, slabších.

Po druhé světové válce se idea naturismu opět mohla šířit bez jakýchkoliv obav. Jednu z nejdůležitějších rolí v šíření naturismu za hranice Německa zde sehrál především masivní rozvoj cestovního ruchu, kdy zahraniční turisté nudismus v Německu postupně objevovali. Naopak němečtí turisté – naturisté trávili svoje dovolené u moře v sousedních zemích. Nejvíce například na území dnešního Chorvatska, kde začaly být počátkem šedesátých let v hojné míře zakládány naturistické kempy s cílem přilákat co nejvíce německých turistů.

Co se týká rozšíření se za oceán – do USA, zde sehrálo svoji úlohu hnutí hippies. Jedním z jeho rysů nového svobodného přístupu k životu bylo právě praktikování společné nahoty.

V osmdesátých letech a na počátku let devadesátých došlo k výraznému nárůstu stoupenců nudismu, kdy tímto postojem začaly být dotčeny stále širší společenské vrstvy. Obejvil se dokonce fenomén tzv. „křesťanského naturismu“, kdy některé evangelické proudy křesťanství začaly nacházet oporu v nudismu, odvolávající se na bibli.

Pod tlakem okolností byly na konci minulého století nuceny zavést oficiální nudistické píáže a střediska i takové konzervativní země, jakými jsou Španělsko, Portugalsko, Itálie a Řecko.

3/ Historie FKK fotografie. Její vnímání a estetika

Pokud máme hovořit o samostatné fotografické estetice kultury nahého těla, musíme si položit některé základní otázky.

Co a jak lze vlastně rozumět pod pojmem fotografická estetika nahého těla? Je možné takovým způsobem o ní mluvit? Které rysy a znaky se na ní dají hodnotit? Všechny takové otázky jsou velmi obtížné. Těžší než celá fotografická historie, protože se týkají subjektu nahého člověka, kterým se nikdo doposud v takovéto komplexnosti nezabýval.

Jak ale vyčlenit fotografie kultury nahého těla (FKK fotografie) od jiných forem aktů?

Akt versus nudistická fotografie (FKK akt)

Jedno z nejdůležitějších odlišení je místo vzniku fotografií a způsob - místo jejich uveřejnění.

Dějiny FKK fotografií jsou propojeny s historií FKK ilustrovaných magazínů a periodik vydávaných FKK spolky nebo jim nakloněnými vydavatelstvími, propagujícími cíle FKK sdružení. FKK fotografie využívané v těchto magazínech lze považovat za obrazovou reklamu cílů FKK sdružení a jejich veškerých aktivit.

Podíváme-li se do minulosti, zjistíme, že kdo dodával svoje fotografie do těchto periodik, publikoval svoje snímky zpravidla pouze v nich samotných. A naopak FKK magazíny zřídka publikovaly fotografie autorů, kteří publikovali mimo vlastní Freikörperkultur hnutí. Z této praxe publikování v naturistických

magazínech lze soudit určitá uzavřenost a rezervovanost prostředí naturistické fotografie.

Kritérium FKK fotografie je i časové. Když se podíváme na vývoj FKK fotografie v čase, zjistíme, že nejmarkantnější rozšíření tohoto typu fotografie nastalo kolem roku 1900. Zcela nezávisle od všech předcházejících forem a morálních představ doby.

Za další rys naturistických fotografií lze považovat skutečnost, že jejich autory lze považovat za amatérské fotografy v tom nejširším slova smyslu. Fotografie z prostředí FKK hnutí je možno považovat za zvláštní formu amatérské fotografie. Jen s touto myšlenkou ji můžeme odpovídajícím způsobem rozumět a posuzovat.

Charakteristika naturistické fotografie (FKK fotografie)

Jestliže se do těchto fotografií zabereme do hloubky, nemůže nás toto zjištění příliš překvapit. Jestliže si připomeneme ideologii FKK, tak ani nic jiného nemůžeme očekávat.

Ten, kdo se snaží vytvořit si nezaujatý, nesvázaný, oderotizovaný vztah k nahému tělu a najít cestu k přirozenosti člověka ve všech vyjádřeních života, kdo toto považuje za nejvyšší pravdu, bude se tak chovat v životě i při fotografování. To znamená, že nebude toužit po zobrazení jakýmkoli avantgardnějším, složitějším fotografickým způsobem. Fotografie bude co nejpřirozenější, bez většího umělého zásahu, v souladu s celkovou naturistickou filozofií v co nejpřirozenějším vývoji.

Naturistická fotografie se snaží zbavit jednak všeho městského, co evokuje městskou civilizaci a odmítá vše, co má jakoukoli přitažlivou, erotickou notu. V naturistické fotografii není místo pro smyslné pózy, výrazy tváře a všechny další znaky, kterými je charakteristická glamour fotografie – erotizující sláva těla.

Obecně ustálené představy zvláště mezi drsnější polovičkou lidstva ohledně průběhu glamour fotografování vypadají následovně: „Dech beroucí sexy modelka se zčista jasna ocitne ve fotografově ateliéru, strhá ze sebe oblečení a začne se eroticky svíjet. Fotograf jednou rukou mačká spoušť a druhou nepřetržitě onanuje. Výsledkem jsou dokonalé fotografie, za které fotograf vyinkasuje horentní sumu peněz, půlku království a modelku k tomu...“
(<http://www.glamourworld.cz>, 2010)

V naturistické fotografii se podtrhuje všechno jednoduché s co nejčistšími a nejjasnějšími liniemi a všechno, co se určitým způsobem zřídá profesionálního perfekcionismu a dokonalosti. Fotografie působí proto autenticky a lehce diváka nadchnou svojí přirozeností.

Divák by tímto amatérismem (v nejlepším slova smyslu), který vyznačuje pravý FKK akt ze všech úhlů pohledu, neměl být překvapený. Ve své době byl vnímám pozitivně. Takový přístup vůbec neznamenal, že by měli FKK fotografové nedostatečné technické, estetické nebo kompoziční možnosti a schopnosti.

Spíše tuto situaci můžeme přisuzovat nedostatku estetických alternativ, právě z důvodů velké ohraničenosti „správné! naturistické fotografie. Jenom naivní a nezkreslený pohled na tělo umožňuje fotografovi nudistovi vyvarování se nepřirozených póz a gest vzbuzujících smyslné touhy. Z tohoto pohledu existuje jen malý k rok od přírodní pózy k lascivní.

Vývoj naturistické fotografie (FKK fotografie) v naturistických magazínech

V období mezi rokem 1900-1933 existovala neoficiální typologie naturistické fotografie a FKK časopisy souhlasně rozlišovaly její klíčové pojmy.

Nejdůležitějšími časopisy s nejuznávanějším významem byl v této době magazín Schönheit (Krása) a časopis Lachendes Leben (Smějící se život). V časopise Schönheit (Krása) publikoval své fotografie také František Drtikol.

Die Schönheit, 1928

V roce 1902 vyšly první sešity magazínu Schönheit (Krása) a měly za cíl oznamovat příchod nové doby. Schönheit (Krása) byla považovaná za nejdéle žijící symbol FKK. Časopis narazil na přijetí a byl společensky akceptován, protože jasně rozlišoval rozdíl zdravé tělesné nahosti od nahosti erotické, která vyvolávala smyslnou touhu a žádostivost.

Soudní precedens

Na pocit nedorozumění narazila Schönheit (Krása) pouze ze strany státních zástupců. Ve dvanáctém sešitu čtvrtého ročníku je detailně rozebírán soudní proces u říšského soudu právě s tímto magazínem. Při sporu říšský soud zkoumal, zda se periodikum neprovinilo proti tehdejší morálce.

Po dlouhém jednání došel soud k závěru, že není důvod se na zveřejňované fotografie dívat jako prohřešující se vůči společenské morálce s vysvětlením, že fotografie odpovídají filozofické tendenci celého hnutí. Magazín nebyl doporučen pouze pro malé a mladé, neplnoleté. Naopak byl doporučen zralým a vzdělaným lidem.

Soudní proces dal magazínu za pravdu. Časopis Schönheit (Krása) dál mohl publikovat fotografie aktů bez fíkového listu. V důsledku proces posloužil i ke zlepšení celkového povědomí k této problematice ve společnosti. Časopis Schönheit (Krása) získal větší sebevědomí a povzbuzení do dalších vydání. Magazín začal nově vypisovat fotografické soutěže, zvětšil se výběr jejich fotografií a takto nahromaděné fotografie používali v jednotlivých číslech.

První naturistická fotografická soutěž

Této skutečnosti odpovídá i text první vypsané naturistické fotografické soutěže pro časopis Schönheit.

Záběry by měly být způsobné a vznešené a neměly by vzbuzovat námitky, neměly by sloužit pouze pro umělecké účely a neměly by být předloha

k uměleckým účelům. Měly by podněcovat ženy a muže ze všech vzdělaných kruhů k tomu, aby se zasadili, toužili a konali dobro ve prospěch vlastní tělesné naplněnosti a pečovali o své tělo v komplexním slova smyslu.

Takový vážný umělecký a zdravotně zaměřený, zároveň i způsobný účel takového vypsaní soutěže vyžaduje to, aby ženy a dívky ze vzdělaných rodinných kruhů byly normálně smýšlející a normálně „rostlé“ dámy a nebyly už více svazované korzety. Muži, mladíci a děti by měli býti zachyceni v nedbalých a bezprostředních situacích, např. při koupeli, v zahradě, v lese, na poli.

Používání profesionálních modelů přichází v úvahu jen tehdy, pokud se jedná o „způsobné“ osoby, vůči nimž není možné, co se týče jejich erotičnosti, vznést žádné námitky a musí mít vznešeně vyjimečný a způsobný výraz obličeje.

Snímky pořízené v ateliéru působí velmi často pikantně nebo nepřírozeně, a proto se spíše vyžadují záběry z volné a divoké přírody. Tyto fotografie budou také upřednostňovány a oceňovány při výběru a nákupu fotografií. Pokud už musí být fotografie z ateliéru, tak se doporučuje jednobarevné pozadí. Velký zájem ze strany vydavatele je i o skupinové fotografie. (Schönheit III, 1906, S.9)

Reakce na tuto výzvu byla zásadní a přihlásilo se na více než pět set fotografů, kteří své práce doručili do redakce. Podle zveřejněných fotografií bylo vidět, že většina zúčastněných fotografů okamžitě zadání fotografické soutěže pochopila a že rozumí, o co se estetiky FKK aktu jedná. Nic to nedokazuje lépe než to, že kopie vítězného snímku z roku 1906 od Hanse Hilderbranse - U ohně byla stále v roce 1922 k zakoupení v dalších originálních vyhotoveních v časopise Schönheit.

Díky účtyhodné publicitě tohoto časopisu a fotografickým soutěžím se skutečně podařilo časopisu vytvořit nový druh aktové fotografie. Jde o druh fotografie – aktu, který si našel místo na jedné straně mezi akademickými fotografickými studiemi a na straně druhé mezi pikantními animačními obrázky (vyzývavými Pin-up fotografiemi). Neměla žádné přímé předchůdce, zato však mnohé následníky. Ve dvacátých letech se pro tento typ fotografií používal obecný pojem – obraz krásy.

Lachendes Leben, 1925

Charakteristické rysy FKK fotografie

Mezi fotografie tzv. obrazů krásy můžeme najít i vynikající fotografie tehdejší doby, kteří sloužili jako vzory pro ostatní. Byli to hlavně Hermann van Jan, Franz Fiedler, Lotte Herrlich a Magnus Weidemann. Jejich charakteristiky se mezi léty 1905-1933 nezměnily. Od začátku do konce zůstalo u rysů a znaků, které se objevily a jsou popsány ve výzvě k první fotografické soutěži časopisu Schönheit (Krása).

V několika bodech by se daly shrnout základní znaky pro inscenaci a kompozici těchto fotografií.

Normálně rostlí mužové a ženy, především mladšího věku, přirozeného postoj, přirozených křivek těla, většinou interpretovatelných jako nejčistší a nejjednodušší pózy klidu. Ve stoje, při chůzi, ležení a při sezení. Hlavně se vznešeným, výjimečným výrazem obličeje, který byl však těžko vysvětlitelný a

zároveň napodobitelný, proto se často volila varianta fotografování z profilu a také zády k fotoaparátu.

Zcela nahé tělo, doplněné absencí jakýchkoliv artefaktů moderní civilizace. Fotografie nesměly být po dlouhou dobu retušovány na primárních pohlavních orgánech. (Das Aktfoto, 1985, s.229)

Zákaz retušování na pohlavních orgánech je v této době výjimečný. Jednalo se o dobu dlouho předtím, než byla nahota pohlavních orgánů vůbec možná v jiných formách aktů. V jiných formách aktů nebylo možné ještě za spoustu let poté běžně genitálie odhalit.

Co se týká ikonografických rysů jsou nápadné rozdíly mezi záběry z venkovního prostředí a záběry z interiéru. Akt ve volném prostředí měl mnohem větší ideologický význam z důvodu hlavního klíčového zájmu celé filozofie. Samotný akt sblížení člověka s přírodou.

Škála venkovních FKK aktů je daleko širší než u interiérových fotografií a přírodní fotografie se vyvinuly mnohem detailněji. Proto se velmi často setkáme s krásně rostlými muži a ženami ať už o samotě, nebo ve skupinách u ležérního nenuceného pobytu v mnoha přírodních prostředích (zahrady, parky, louky, lesy, hory, pláže..), přičemž se velmi zdůrazňovala voda v různé formě (potoky, moře, jezera..) a FKK fotografové jí věnovali velkou pozornost. Neboť blízkost k vodě jako k pralátce života znamenala nejenom hlubokou symboliku, ale pomáhala vysvětlit otázky, které si mohl položit každý.

Do jaké míry je nahost na fotografii skutečně přirozeně motivovaná?

Interiérové záběry se přes všechno pořizovaly dosti konvenčně, ačkoli se opět kladl důraz na vznešený, vybraný výraz obličeje u modelu. Fotografové v interiéru moc neexperimentovali ani co se pozadí týká a drželi se striktně převážně jednobarevných závěsů dle doporučení časopisů Schönheit (Krása).

Na druhou stranu nemohli FKK fotografové také moc experimentovat co se týká póz a doplňků a nemohli si dovolit víc než variace na stání, sezení a ležení

s obručemi, koulemi a polštáři, tak jak to studovali na Akademii. Vše jen z opatrnosti, aby nesklouzli k erotičnosti.

Zásadní inovační popostrčení v tomto směru přinesl až vliv výrazového tance a gymnastiky po první světové válce. Vliv gymnastiky a tance poučil FKK fotografy, že by se měli vzdát líčení a představování modelu v nějaké zvláštní hledané póze. Vzdali se obrazného působení modelu a víc se zaměřovali na zachycení pohybu, který vycházel z gymnastiky a tance.

Tím, že se člověk snaží zachytit model v malebnosti a obrazotvornosti, spíše docílí opaku – křečovitosti a nepřirozenosti. Zesílení výrazu je možné jen tehdy, když se pocity ztělesňují až k dětsky srdečné a upřímné formě. Jako je radost, touha, smutek nebo chmury.

Ačkoliv emoční stav modelu, které se fotograf snažil zachytit, dnešním pohledem vyčteme teprve až po přečtení popisku k fotce. Ačkoli dnešnímu divákovi přijdou jistě spíše hledané a nepřirozené než spontánní, můžeme FKK fotografům vděčit za nezanedbatelné studie výrazu.

Pozornost fotografů se přesouvala na estetické podněty tanečních a gymnastických pohybových momentů. Tyto záběry dříve nebyly možné díky samotné technické složitosti takovýchto momentek. Přesto jsou studie tance a gymnastického cvičení v přírodě, zobrazující akt v pohybu ještě zahrnutelné k obrazu krásy. Jsou stále oceňovány pro vznešený výraz těla a obličeje.

Až tehdy, kdy se fotografové vzdali nároku na estetickou vznešenost a nadnesenost, otevřel se prostor pro běžný sportovní akt patřící už do jiných kategorií fotografie.

Naturistická fotografie v magazínech

Od začátku byly všechny tyto časopisy včetně obrazových ilustrací zaměřené primárně na čtenářské a vizuální potřeby přívrženců FKK hnutí. Přirozeně a

postupně si tyto magazíny našly cestu i mezi čtenáře ostatní, kteří nepatřili přímo k FKK přívržencům.

Tato situace nastala po skončení druhé světové války, a to proto, že před druhou světovou válkou se FKK akt přísně vyvaroval, byť jen náznakem jakéhokoli glamour rysu. Nakladatelé FKK časopisů neměli žádný důvod a potřebu být nevěrní FKK ideologii a nechtěli svoje magazíny pošpinit ani špetkou erotičnosti a podbízivosti. Vysvětlení je jednoduché. Konkurovat a vyrovnat se přímo pánským časopisům by nedávalo smysl. Svým tématem by se jim vyrovnat nešlo a zároveň by pravděpodobně FKK magazíny přišly o svoje původní kmenové publikum.

Z těchto prvotních předpokladů ale po druhé světové válce nezůstal kámen na kameni. FKK akt se začal řídit úplně jinými zákonitostmi než před válkou.

Čím více se celá organizovaná kultura FKK podrobovala procesu odideologizování, o to pragmatičtěji postupovali nakladatelé FKK časopisů. Tyto magazíny začaly jednak více bez obalu, snadněji (možná nakonec i raději) podléhat svodům trhu a jeho nezaplňných mezer poptávky po erotické fotografii. Tím se FKK periodika posunula na úroveň, kde z aktů byla cítit určitá míra sexappealu a ta se postupem času stále stupňovala. Podnět k tomuto vývoji plynul až z podivné pruderie, která se vytvořila v padesátých letech.

Jednalo se o podivný veřejný postoj vůči nahosti, erotice, sexu a fotografiím aktů jakéhokoli typu. V padesátých letech vše, co se nedalo zahrnout do umění, bylo zahrnuto pod obsahy, které údajně těžce ohrožovaly mládí. Pozice FKK fotografie byla výhodná. FKK fotografie setrvala na tolerovatelné úrovni, ale měla mládež ohrožující pověst. Vše ostatní, kromě uměleckých aktů a FKK fotografie, bylo považováno za pornografické, ilegální.

Periodika, která začala publikovat erotické fotografie přímo, byla označena jako mládež ohrožující a jejich vydavatelé museli být velmi opatrní při pohybu na této tenké hraně mezi tím, co je legální a co už není ilegální tak, aby nesklouzli do pornografie.

Tohle naopak zajišťovalo FKK magazínům rozhodující výhodu, protože bylo z historicky obhajitelných důvodů možné publikovat nejen lehce působící nahotu, ale i nahotu včetně genitálií. FKK fotografie sama od sebe působila na určité pozorovatele mnohem vzrušivěji než mnohem jasnější, přímější obrázky, jejichž pózy byly naaranžovány tak, aby přilákaly pohled přímo na pohlaví.

Z pohledu tržního můžeme soudit, že kdyby vydavatelé FKK magazínů této tržní „nevyužili“, bylo by je možno považovat za idealisty, kterým by šlo o ideál FKK kultury. Nakladatelé FKK periodik však idealisté rozhodně nebyli a vnímali situaci spíše z pohledu obchodníka.

Můžeme soudit, že celá popsaná situace jde ruku v ruce s vývojem společnosti a působí jako uzavřená soustava. Trh vycítí mezeru v poptávce mezi lidmi a nabídne společnosti výrobek. Tím, že tento výrobek existuje a je dostupný, začíná se poptávka po něm zvyšovat.

Už na konci padesátých let byl trend erotické FKK fotografie tak rozvinutý, že se mezinárodní federace naturistů rozhodla zaujmout protiopatření. Vytvořili mezinárodní pracovní společnost fotografů. Do této skupiny patřili jen ti fotografové, kteří obohacovali myšlenkovou podstatu hnutí FKK a vytvářeli obrázky založené na živosti, čistotě a přirozenosti.

Touto motivací fotografů se mezinárodní naturistická organizace snažila zvednout produkci kvalitního fotografického materiálu, který by navázal na původní ideály a mohl konkurovat erotizujícím fotografiím, které se tlačily v 50. letech do společnosti pod tlakem trhu.

Pokusy pozvednout FKK fotografie na „pravdivou“ estetickou úroveň obrázků krásy z doby před druhou světovou válkou se po omezenou dobu celkem dařily. Nepodařilo se však zadržet vývoj FKK aktů směrem k FKK pin-up fotografiím. Tlak trhu na vydavatele byl silnější.

Konec šedesátých let dovolil mužským magazínům vizuální svobodu a příležitost vyrovnat se FKK časopisům, tzn. odhalit všechno včetně deailů. I velké

ilustrované časopisy si dovolily prolomit tabu zobrazení celého nahého člověka včetně detailů.

Jestliže chtěly v této době FKK magazíny přežít, musely se rozhodnout buď pro specializaci, např. na modely v dívčím či chlapeckém věku, nebo na prolomení nějakého dalšího tabu např. zobrazení odhalených a zjevně rozevřených genitálií.
(Das Aktfoto, 1985, s. 229)

Takové rozhodnutí je stálo rezignaci z vlastních hodnot a určitě znamenalo jistě velké ideové komplikace a také zvýšené finanční nároky, takže sedmdesátá léta se považují za dobu pročištění trhu FKK periodik. V této době mnohá FKK periodika skončila.

V osmdesátých letech už nelze hovořit o existenci vyváženého FKK tisku v Německu.

Charakteristiky naturistické fotografie po 2. světové válce v jednotlivých obdobích

Padesátá léta

První FKK magazín po válce Lebensfreude (Radost ze života) udával názor, že FKK akt má zprostředkovat především pocit radosti ze zážitku nahosti ve volné přírodě. Člověk v magazínu viděl veselé, smějící se obličeje zcela v protikladu s hluboce zamýšleným obličejem, který patřil k náležitostem FKK aktu až do doby druhé světové války.

Proměna v inscenaci a kompozici zahrnuje i to, že se osoby zobrazené na fotografiích dívají přímo do objektivu a vytvářejí tak kontakt s divákem. Tento způsob byl dříve zavrhován a vnímán jako pikantní.

Ikonografické spektrum se stává znovu pestřejší, stejně tak jako v pozdních dvacátých letech, když existovalo obrazové spektrum jednak mezi obrazy krásy,

pohybovými studiemi a bezprostředními momentkami z koupání, her a skupinových sportovních scén. Často se vyskytuje četnost motivu rodiny. Ideální rodinu v tomto případě představoval manželský pár s jedním dítětem.

Šedesátá léta

Ačkoliv FKK spolky zintenzivňovaly vlastní sportovní aktivity, soustředily se také na snahu pozdvihnout estetičnost FKK fotografií a to směrem k tzv. obrazům krásy. Nebylo však důležité zachycovat situace, které propojují kompozici, ikonografické vazby fotografie s cíly organizované kultury tělesné volnosti.

Lze tedy vyznívat, že zaměření na krásu obrazu lze považovat za výraz strategie odideologizování. V této době v FKK fotografii dominuje dívčí akt, který je považován zcela výhradně za dokonalý obrázek krásy. Ukazuje to jistou tendenci přizpůsobení se celospolečenskému standardu a vzdání se doposud typických FKK obrázků zachycujících rovnocenně muže, ženy, skupinový akt, sportovní studie a bleskové momentky nahých těl v přírodě.

Podobně tomu je i v tělesné řeči modelů, jejich výrazech, výběru a používání rekvizit. Rekvizity byly doposud až na sportovní nářadí považované za pikantní.

V obou případech, ať už se jedná o dívčí fotografii, tělesný výraz či použití rekvizit, nejsou paralely k soudobému volnému přírodnímu aktu s glamour nádechem žádnou náhodou.

Sedmdesátá léta

V tomto období nastává velká změna. Zvýšil se podíl barevných fotografií v nejvíce vydávaných periodikách. Zároveň FKK periodika dokončují již naznačený přechod od glamour náznakové erotiky k erotice přímé - přímému erotickému aktu. Jako první padají „dotyková“ tabu. Ukazují se páry ve vzájemném v tělesném kontaktu, zaklíněné do sebe, líbající a objímající se. FKK fotografie častěji nabízí „voyeristický“ pohled na detail pohlavních orgánů, které staví čím dál častěji do úrovně očí diváka. Tento stav sám o sobě ještě

negarantoval dostatečné vyplnění poptávky na trhu, kterou vydavatelé zaplnili povážlivým snížením věku modelů na již zmíněné předpubertální modely. K tomuto kroku sáhly magazíny proto, aby si zajistili pokračování FKK aktu v osmdesátých letech.

Již po několik let se množí názory, které pochybují o tom, zda od druhé světové války pokračující odideologizování naturistické filozofie je ještě dál možné. Objevuje si i názor, že za současného stavu celé hnutí dojde svého cíle tehdy, když se zcela vzdá svého původního označení volná tělesná kultura.

Osmdesátá léta

Naturistická móda zaplavuje postupně celé Německo. V městských parcích se potuluje čím dál více naháčů, ať domácích či zahraničních turistů, kteří za nahotou do Německa přijíždějí jako za úchylnou turistickou atrakcí. Samotné „opravdové“ naturisty tento stav obtěžuje a ruší při jejich relaxaci. Původně měli svá místa vždy oddělená, kde se mohly pohybovat nerušení a užívat ideálů opravdového naturistického přístupu k životu.

Naturismus a naturistická fotografie v devadesátých letech a dnes

Hnutí volné tělesné kultury vzniklo kolem přelomu století (1900) jako reformní hnutí, které mělo zabránit vzdalování se člověka od přírody a mělo podpořit jeho navrácení k vlastnímu tělu. Dnes stojí člověk k přírodě dále než kdykoli jindy a je si toho vědom. Uvědomuje si, že technický vývoj, pokrok funguje jako dvousečný meč a zajišťuje nám nejen blahobyt, ale také v jistém slova smyslu i nouzi.

K tomu se přidává jistý strach před hrozbou ozbrojených konfliktů, které mohou v jednom okamžiku zabít miliony lidí. Toto stojí v kontrastu proti revoltujícímu rozumu a elementárnímu pudu k životu. Organizované hnutí FKK nemůže stát bokem celému tomuhle společenskému tlaku a má z pozice svého ideálu dnes lidem stále co nabídnout. (Das Aktfoto, 1985, 297)

Tohle by mohl být společenský bod, kde by mohlo FKK společnost uchopit. Snad ve všech základních cílech spolku, ať už se to týká zdraví, společnosti nebo přírody, by se měly držet svého původního cíle, protože tímto se odlišují od sportovních nebo volnočasových spolků. FKK hnutí může i lidem poskytnout svobodu, že při všech aktivitách si mohou bez obav odložit plavky. Dnes už to však pro lidi pravděpodobně mnoho neznamena.

Pokud volná tělesná kultura nemá být jen určitá nálepka, ale také FKK organizace s určitou filozofií, hodnotami a obsahem, a to obsahem, který v sobě má jisté myšlenkové bohatství a věří tomu, že může společnosti opravdu něčím přispět, tak je potřeba, aby se všichni členové nově motivovali, aktivovali a mohli tak čelit „divokým“ naháčům. Můžeme být jenom zvědaví a napjatí, kam se bude posouvat organizovaná kultura volné tělesnosti do budoucna, kde bude hledat a najde svoje místo.

Z miliónů nudistů, kteří vyhledávali ročně naturistické pláže po celém světě, jich zůstalo jen pár set tisíc ročně. Celkově dochází k poklesu zájmu o FKK způsob života. Původní hnutí se propojilo a promíchalo s ostatními divokými naháči. Tito naháči neusilují o život v souladu s FKK filozofií, spíše jim jde o různá osobní pohnutí. Převážně estetická. Oficiální zástupci FKK sdružení situací nejsou nadšení, uvědomují si, že jim současná společenská situace vrhá negativní, zjednodušující světlo na jejich hnutí.

Když se dnes v novinách objeví slovo nahý – nahá, tak už to nikoho žádným způsobem nezaujme. Ani není potřeba hledat další důkazy, že lidé tyto zprávy přijímají téměř bez reakcí. Ať se jedná o naturisty u moře, řek či různých koupacích areálů. Všechny cestovní kanceláře, které dříve pořádaly samostatné pobyty pro naháče, přestali existovat nebo takovouto službu museli zahrnout do běžných programů dovolených.

Povědomí o naturistech ve společnosti

Naprostá většina lidí si myslí, že nudismus je zcela okrajový společenský jev a považují nudisty za určitou perverzní subkulturu, ve které se pohybují lidé spojení

podivnými, perverzními idejemi. Je potřeba si uvědomit, že na celou situaci je nutné pohlížet složitěji a komplexněji. Samotné populární koupání na „nahato“ není úplným vyjádřením volné tělesné kultury. Samozřejmě k FKK filozofií koupání bez oblečení patřilo a ze začátku se tímto všichni příslušníci hnutí charakterizovali, ale není to nejdůležitější.

Členové hnutí volné tělesné kultury sami sebe chápali jako sdružení, které zahrnuje jako svůj hlavní rys celostní reformu životního stylu, který zahrnuje nejen tělo, ale i ducha a společnost. To lze považovat za hlavní důvod, proč jsou skuteční naturisté rozhořčení, že se tato společnost změnila. Spousta běžných lidí si myslí, že když jsou nazí, tak patří mezi příslušníky FKK kultury, ale tito lidé nesplňují všechna ostatní pravidla.

4/ Karel Novák

Život ženy slunce fotografie

Roman Franc: Karel Novák, 2010

Moře je krásné vždycky. Byli jste někdy u moře? Všimli jste si vln? Jak velikých? Já jsme měl kolikrát i strach.

Moře má několik fází.

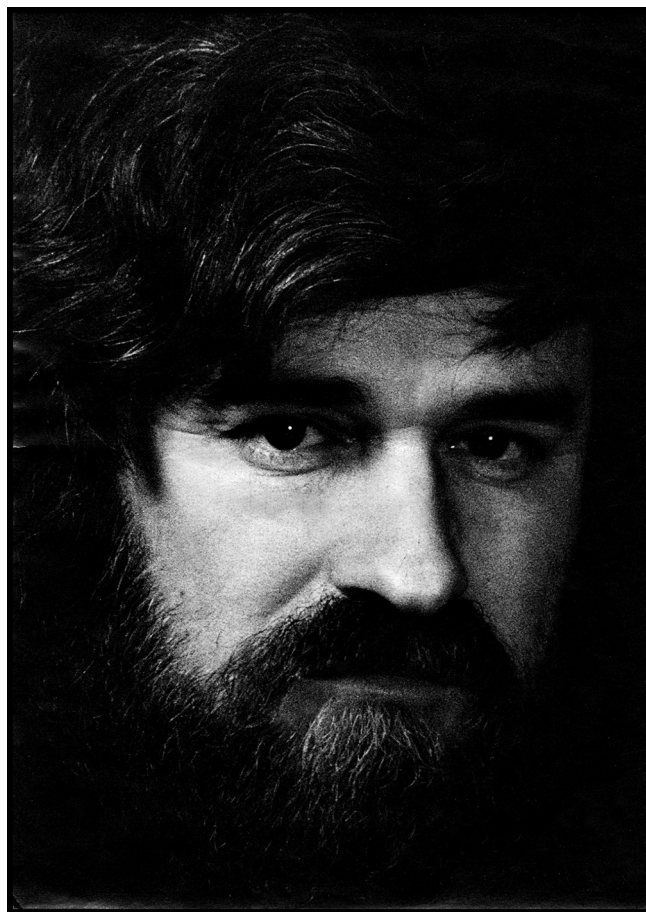
Když je klidné – tzv. olej, tak se nic neděje. Jenom to tak lehounce šumí a vlnečky se kradou na ten kraj, ani tam pořádně nedojedou.

Pak to začíná šumět o něco víc. Vlnečky doplavou dál, až na ten písek a dělá se na nich taková pěna. Pak to šumí ještě víc a už moře začíná být trošku hlasitější a to už sou ty půlmetrový vlnky. Pak to hučí a to už je nebezpečný tam zůstat. To už je síla. (K. Novák, 2010)

Život

Karel Novák se narodil a celý život žije v Prostějově. Svůj věk přísně tají. Nikdy ho nechtěl prozradit a také se na věk nikdy nikoho neptal. Kdykoli někdo jeho věk zjišťuje, šíleně se naštve. Tvrdí, že je mu mezi padesáti a osmdesáti lety.

Já když jsem fotil ty ženský, tak to byl i jeden z důvodů.. Když se mně ptala, kolik mně je let, nějaká ženská. Nechal jsem ji hádat. Když odpověděla čtyřicet pět, tak jsem jí řekl, že mi je čtyřicet pět. Kdybych jí řekl, že mi je víc, tak by určitě řekla, že od starýho chlapa se nenechá přece fotit. To je jedna z mých fint pochopitelně... (K. Novák, 2010)

Bob Pacholík: Karel Novák

Karel Novák se narodil jako jedno z dvojčat rodičům Hedvice a Karlovi Novákovým. Jeho dvojče, sestra Olga, žije s Novákem dodnes v jednom domě a mají spolu skvělý vztah tak, jak by to mělo v životě být. Oba rodiče se do druhé

světové války živil jako krejčí. Matka v šití pokračovala po domácku i během války. Otec Karel byl během Protektorátu vězněn za ilegální činnost. Sám Novák neví přesné podrobnosti. Po válce za komunismu se jeho otec jako politický vězeň a bývalý aktivní sportovec stal tajemníkem okresního výboru ČSTV, kterým byl až do smrti. Otce Novák považuje za ortodoxního, upřímného komunistu, který sám po roce 1968 proti komunistům vystoupil. Novák nikdy v komunistické straně nebyl.

Už jako malý kluk jsem poznal, že tam něco není v pořádku. (K. Novák, 2010)

Rodiče Karla Nováka jej v životě ničím neovlivnili, alespoň co se týká vztahu naturismu a fotografování. Sám o sobě tvrdí, že byl tvárný maximálně do šesti let a pak s ním už nic nehnulo. Tato vlastnost, určitá tvrdohlavost, samostatnost a nesvázanost ho provází celý život. Z vyprávění o rodičích je cítit láska a respekt, nikdy se o rodičích nezmínil nijak negativně. Když mi ukazuje rodinné fotografie, do rukou je chytá jemně, opatrně a pomalu je skládá na sebe. Mluví tiše.

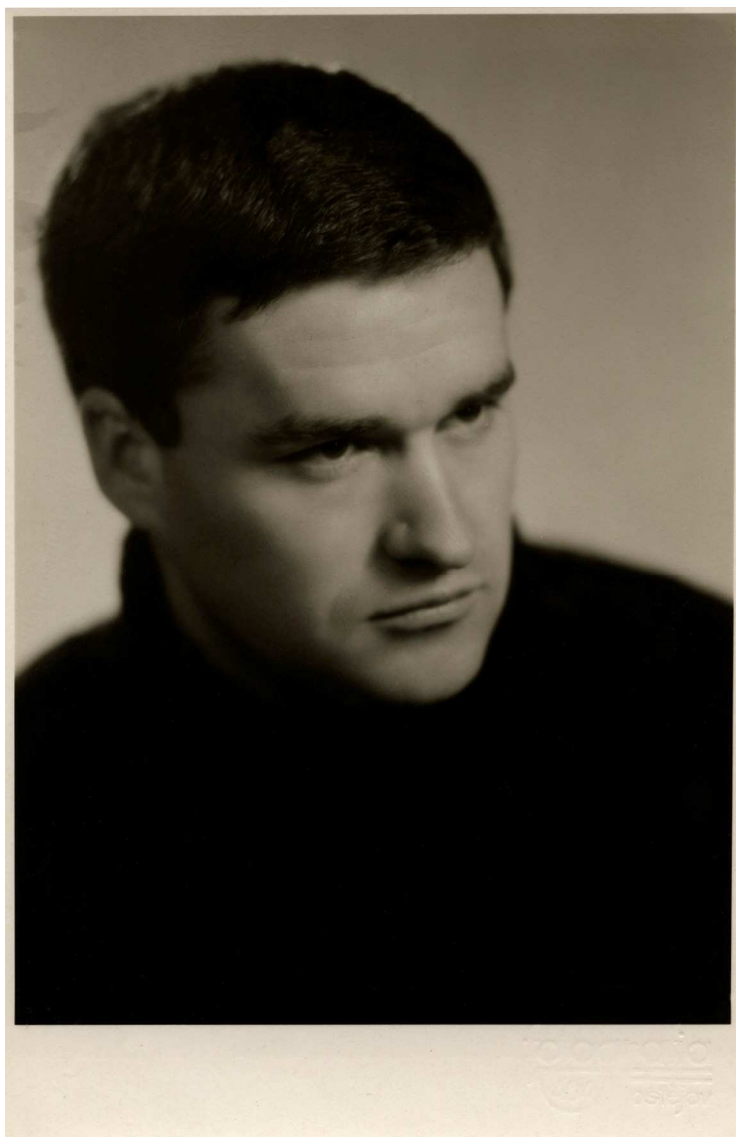
Autor neznámý: rodinná fotografie Novákových (Karel Novák v pravo)

Malý Novák chodil na Masarykovu základní školu v Prostějově. Jeho snem bylo studovat rybařinu, chtěl složit přijímací zkoušky na střední rybářskou školu v Třeboni. Protože jako malý míval problém se zdravím, tak si rybařinu nechal nakonec od rodičů a doktorů rozmluvit. Místo toho studoval střední školu lesnicko-technickou v Hranicích na Moravě. Po absolvování se několik měsíců živil jako technik na pile v Prostějově, odtud za pár měsíců odešel za prací do Brna na Ústřední kontrolní ústav zemědělský, patřící pod lesnickou fakultu, na slíbenou pozici podnikového fotografa. Z nejasných důvodů bylo místo podnikového fotografa přenecháno jinému a Novák zde nastoupil jako technik. V Brně absolvoval Školu výtvarné fotografie v Brně (předchůdce ITF) pod vedením K. O. Hrubého a A. Hinšta, na které studoval několik let při zaměstnání.

Po absolvování školy ukončil práci v Ústředním kontrolním ústavu zemědělském v Brně a vrátil se zpět do Prostějova. Pár měsíců se živil jako dělník na pile. Od prvního ledna 1970 roku nastoupil do prostějovských tiskáren jako reprodukční fotograf. Tiskárnu opustil hned po revoluci v roce 1989. Po revoluci už nikdy nebyl zaměstnaný a živil se jako volný fotograf. Vzpomíná, že se vždy uživil.

Na chleba a na čaj sem měl vždycky. Nepotřebuju auto, nepotřebuju internet, byt mám vlastní, nemám žádnéj moderní nábytek. Razím teorii co je funkční to tady má být. Když bylo špatně prodal jsem vždycky pár rybiček a na chleba zas bylo. (K. Novák, 2010)

Karel Novák se oženil v roce 1964. Sám po třech měsících požádal o rozvod. O důvodu rozvodu nechce mluvit. Přiznává však, že ho manželství omezovalo. V čem přesně, nechce komentovat. O své bývalé ženě odmítá mluvit a nechce si ji nijak připomínat. Narodila se jim dcera Monika. Rád se s ní a s její rodinou vídá. Vztah s dcerou popisuje jako krásný a ideální. Často se navštěvují a i dříve jezdili na společné dovolené k moři.

Autor neznámý: Karel Novák po maturitě

Víte v čem Vás omezují ženský? To poznáte! Ve všem! Mně se stalo jenom jednou, že mně ženská neomezovala. To zas, ale nevyšlo...

Já se přece nikomu nepodřídím, to neexistuje, to bych nebyl já. Když se oženíte, nastává určitá vazba a nemůžete dělat co byste třeba vyloženě chtěl. Kdybych se oženil, tak nejezdím k moři každý rok sám. To by nešlo. Vím jak to na takových dovolených potom vypadá. Ženská vládne, jde se tam, jde se tam, jde se tam...to já jsem nikdy nepotřeboval a nikdy jsem to nedělal. V těchto věcech jsem byl úplně volnej. Někomu to ale pasuje.

Nejsem manželský typ. (K. Novák, 2010)

Novák a vztah k naturismu

Novák naturismus definuje velmi jednoduše. Osobně ho spojuje s životem a souzněním s přírodou, které se projevuje v různých přístupech. Od udržování pořádku v přírodě, jejího respektování ve všech vnějších projevech, studiem živočichů a rostlin, úcty k člověku až po spojení s přírodou skrze nahé lidské tělo, které vnímá jako samozřejmost historicky do přírody patřící.

Nevidí rozdíl mezi označením nudismus a naturismus, oba pojmy považuje za shodné. V naturismu podle něj více zní zdůrazněné propojení s přírodou, na kterém mu záleží nejvíce. Nudismus prý evokuje spíše nahotu, která sice projevem nudistů a naturistů je, ale nelze ji podle Nováka považovat za jediný a hlavní jejich atribut.

Novákovo vnímání naturismu se shoduje s původními myšlenkami FKK hnutí, tak jak je známe z dobových materiálů, před druhou světovou válkou. Tento vztah můžeme charakterizovat přístupem blíže k přírodě, blíže k sobě, k člověku.

První setkání Karla Nováka s naturismem proběhlo zcela náhodným způsobem. K přírodě měl prý vždy velmi blízký vztah.

Začátkem šedesátých let se rozhodl, že si vyrazí na letní dovolenou. Jediné místo, kam do zahraničí mohl, bylo do NDR k moři. Koupil si od Čedoku zájezd a jel. Na místě se zájezdového autobusu ujala česká čedokářka, která zařizovala skupině ubytování. Vyřizování jí trvalo dlouho a Novákovi se zdálo nesmyslné trávit čas čekáním. Mezitímco ostatní lidé seděli u zavazadel a čekali několik hodin v recepci na klíče, Novák nechal kufr u recepcie a vyrazil k moři. Narazil na pláž s nápisem FKK, na které se opalovali, koupali a sportovali lidé bez plavek. Sám měl plavky na recepci v kufru, proto neváhal, svlékl se a vyrazil k moři.

Když jsem se mohl poprvé postavit na břeh proti slunci, větru, vodě. To sem se cítil opravdu svobodnej. A to i ve východním Německu, které na tom bylo hůře než my. Moře Vás svým zdánlivě nekonečným prostorem osvobozuje a i lidé, které jsem na pobřeží potkával se mi zdály trochu jinačí, volnější, nesvázaní. Říkám si,

že to ale mohl být jen pohled turisty, kdybych tam žil, je možné, že bych měl dojem jiný. (K. Novák, 2010)

Tento moment je první okamžik, kdy koupání bez plavek zažil. Od této chvíle se už nikdy v životě jinak nekoupal. Začal se o naturistický způsob života zajímat více a podlehl mu na celý jeho život.

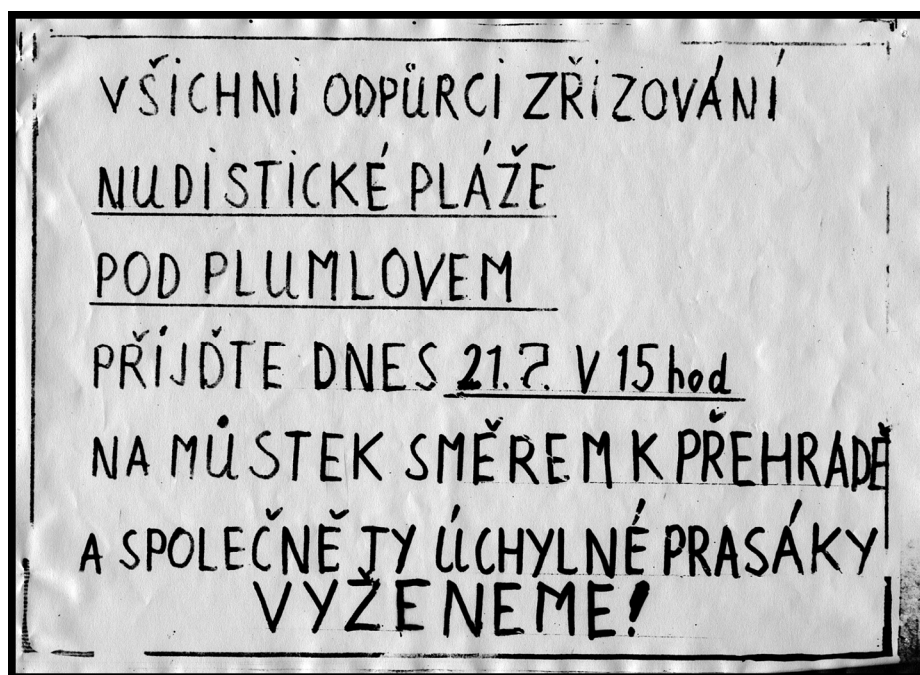
Stal se jedním z hlavních a nejpoctivějších propagátorů naturistického přístupu k životu u nás. Vždy, když jsem k němu přijel do Prostějova na návštěvu a zazvonil u jeho domu, následoval pokaždé stejný rituál.

Krátkou chvíli se neděje nic, pak slyšíte vzdálený jemný hluk, zaskřípění malého záchodové okénka do ulice. Vykoukne pan Novák do půl těla svlečený, aby zjistil o jakou návštěvu se jedná. Záchodové okýnko se zavře a pak se relativně dlouhou dobu neděje nic. Až po chvíli slyšíte opět hluk, odemykání dveří a v nich oblečený Karel Novák. Po několikáté návštěvě mi došel důvod toho rituálu. Pan Novák chodí doma běžně bez oblečení a vykuknutím z malého okýnka se ujistí o návštěvě a rozhodne se, zda ji přijme po naturistickém způsobu či konvenčním, zahaleném způsobu. Pouze návštěvy, které mají kladný vztah k nudismu, přijímá bez oblečení, ostatní návštěvy oblečený. Tento způsob s úsměvem nazývá „výhoda záchodového okýnka“. V souvislosti s tímto rituálem Novák zmiňuje veselý příběh.

Jednou byla sranda. Zvonek u dveří, vlezu klasicky do záchodového okýnka, abych zjistil, kdo to je. Přišla taková stará babka s mladou kočkou. Ta kočka byla taková zapálená dvacítká. Zapálená jehovistka to byla, a začala mně přesvědčovat... Vytáhl jsem svůj katalůžek, kde mám ty svoje nahatý ženský a říkám jí, aby přišla a vzala si nějakou pěknou velkou bibli, že bych ji s ní rád podobně vyfotografoval. Nepřišla. Utekly. Byla to škoda, pěkná holka to byla a nechá se tak zblbnout. (K. Novák, 2010)

Mezi známými a v okruhu rodiny se nikdy nesetkal s negativními reakcemi na svoje naturistické postoje. Vyrostl a začal si život řídit po svém a bylo mu jedno, kdo si co o něm myslí. Svoji dceru se snažil k naturismu vést a tvrdí, že úspěšně.

V osmdesátých letech zakládá Novák první nudistickou pláž s názvem FKK Plumlov v Prostějově u Plumlovské přehrady. Karel Novák se stal také předsedou místní organizace UNA (Unie naturistů). Novákem založená nudistická pláž měla velký úspěch, byla to oficiální nudistická pláž zanesená do katastru obce Plumlov a potkávalo se na ní v sezóně za pěkného počasí běžně sto až dvě stě návštěvníků. Pláž měla také svoje odpůrce, kteří jednou zorganizovali protestní akci proti příznivcům nudismu na této pláži.

Svolávací leták odpůrců nudistické pláže pod Plumlovem

Protestní akce skončila fiaskem a Novák na ni vzpomíná jako na legrační a zábavnou podívanou. Zúčastnil se jí totiž pouze jeden odpůrce nudismu a desítky naturistů, kteří se na samotnou akci přišli podívat. Organizátora protestní akce sami naturisté zahnali daleko od přehrady. Od té doby se již ani jedna protestní akce nekonala.

Nudistická pláž na Plumlově přitahovala nejen naturisty a její odpůrce, ale také různá neškodná individua.

To byla hrozná švanda. Když začínala naše nudistická pláž na Plumlově, tak tam chodil takový straší pán, mohlo mu být kolem sedmdesátky, prošel si celou pláž až na její špicu, stál a rozhlížel se. Ptal jsem se ho, co tam dělá, a říkal, že čeká na

přítele, který za ním připluje po vodě. Když se to po několikáté opakovalo, řekl jsem mu ať na něj čeká na chatě a nechodí k nám. (K. Novák, 2010)

Jednou se mně taky stalo, že přímo na pláži kluci vylezli na vysoký strom s dalekohledem a čuměli z vrchu na baby. Já jsem stál důle a řval sem na ně, když chcete čumět na ty ženský tak se na ně dívejte z blízka. Utekli a už jsem je nikdy neviděl. (K. Novák, 2010)

Místní národní výbor
Plumlov

Věc: Žádost o zřízení naturistické pláže

Vážení soudruzi,

podobně jako v ostatních zemích, i v Československu vzrůstá zájem o slunění a koupání bez oděvu a postupně vznikají naturistické / nudistické / pláže, které jsou příslušnými národními výbory povolovány, na jiných místech jsou místními orgány tolerovány. Existují již tedy zkušenosti, o které je možno se opírat při projednávání otázek vymezení dalších lokalit. Z hlediska požadavku na respektování práv osob, které nechtějí ani při náhodném procházení přijít s naturisty do styku, se jeví jako vhodné místo v oblasti Plumlovské přehrady břeh uzavírající údolní nádrž, v blízkosti ústí potoka, ^{klid je tímto centrem a je přírodně chráněno}

Nejbližší povolená naturistická pláž je v Horce nad Moravou u Olomouce, kde během prvního roku provozu natolik vzrostl zájem, že je tato pláž v teplých dnech kapacitně plně vytižena /asi 300 osob/. Zájem o naturistickou rekreaci se dá očekávat zejména u hostů ubytovaných v kempincích Žralok a Přehrada, z nichž část přijíždí z NDR.

Příslušným rozhodnutím o vymezení prostoru pro naturisty by měla být do budoucna v řešena otázka dodržování zákonnosti pro ty, kteří chtějí tento způsob rekreace provozovat a řískují postih podobně jako v místech, kde jsou po určité době naturistické pláže tolerovány.

*Nedocházelo k narušení, jak bylo to z ob-
přehradě v letošní rekreaci sporné dříve
NDR, která trávila svou dovolenou v kempu
u Žralok.*

Karel Novák: žádost o zřízení nudistické pláže

Neříkám, že se tam nikdy nemilovalo na pláži, někde v koutku dál od lidí. Ale to je normální samozřejmě. (K. Novák, 2010)

Novák vidí jemný pozitivní vývoj ve společnosti při vnímání všeho, co se týká naturismu a nudismu. Od doby, kdy v dobách komunismu s naturismem začínal, do dnešní doby se prý vnímání nepatrně posunulo k lepšímu. Zdůrazňuje však, že pouze nepatrně. Část lidí dnes například nudistické pláže toleruje více, byť by třeba na ně sami nešli.

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Přesto se negativně zmiňuje o určitém pokrytectví, které ve společnosti přetrvává. Část společnosti vnímá i v dnešní době nudismus jako určitou úchylku a považuje ho za „nenormální“, přitom je celá společnost zaplavená pornografií ve všech směrech a s tou se společnost naučila vyjít a nijak vášnivě ji nekomentuje. Novák tento rozdíl ve vnímání společnosti cítí a považuje jej za pokrytectví.

O stavu současného naturistického přístupu k životu se Novák vyjadřuje skepticky. Často o tomto tématu diskutuje se svými spolunaturisty vrstevníky, se kterými se zná desítky let. Přístup dnešních „mladých“ organizovaných naturistů

ani trochu nesdílí a není mu vůbec sympatický. V dnešní době jsou oblíbené „masové“ naturistické akce v bazénech či akvaparcích, které si naturisti pronajmou, a akce venkovní, kde každý musí také zaplatit stanovený poplatek, aby se naturistické akce mohl zúčastnit.

Podle Novákových slov podobné akce postrádají původní filozofii naturismu, zejména co se týká vztahu k přírodě a lidem. Mají spíš blíže k populárním komerčním akcím, které vnímá výdělečně, proto současné podobné akce nevyhledává. Zároveň však dodává, že jde o jeho osobní názor, který by nerad někomu vnucoval. Také si nepřeje, aby jeho pohled na stav současného naturismu u nás vyzněl pouze negativně. Je nakonec rád, že určitá skupina organizátorů se snaží podobný pohled na svět šířit co nejvíce a stará se o jeho publicitu v médiích, byť způsobem, s jakým sám úplně nemůže souhlasit.

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Novák a jeho vztah k ženám

V této kapitole zkusím co nejlépe vylíčit vztah mezi Karlem Novákem a něžnějším pohlavím, tak jak jsem ho vycítil ze vzájemných rozhovorů. Zabývat se zde tímto tématem mi přijde důležité, protože ženy a vztah k nim vnímám jako jeden z nejdůležitějších bodů v životě Karla Nováka. Tento vztah je dokonale propojen a svázán s Novákovými fotografiemi, s jeho životem. Byl bych rád, aby se mi to povedlo co nejvěrohodněji tak, aby tento Novákův fenomén byl vnímán jako součást jeho života, díla a ne jen jako určitá efektní exhibice. Téma ženy bude částečně společné i pro následující kapitolu zabývající se Novákovými fotografiemi a jeho fotografickým životem a bude se často prolínat a objevovat se na různých místech a částech této práce.

Já vždycky říkám, že ženská je nejkrásnější krajina, co znám.

Šmitec, hotovo. (K. Novák, 2010)

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Ženy provázely Karla Nováka skutečně celým životem. Myslím, že nebude působit nepatříčně, když je označíme za vášeň a posedlost v dobrém slova smyslu. Druhou, rovnocennou vášní se mu stalo fotografování. Karel Novák si vytvořil svůj vlastní svět, ve kterém hraje vše co má rád, nikdy se nepřizpůsoboval.

Celej život fotím baby. (K. Novák, 2010)

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Přijdete-li k Novákovi domů, uvede vás do pokoje, ve kterém přijímá návštěvy. Každá ze stěn přijímacího pokoje je vyzdobená vlastními fotografiemi ženských aktů. Barevné, černobílé, malé, metrové, staré i velmi aktuální. Celkem jich na zdech visí několik desítek různě adjustovaných fotografií. Pokoj má zhruba pětkrát pět metrů.

Z tohoto pokoje snadno vytvoří provizorní ateliér. Pozadí, světla, stativy, fotoaparáty, vše leží hezky podél stěn připravené k použití. V tomto ateliéru celý

život fotografuje. Muže prý fotografoval pouze jednou a to ještě ne úplně dobrovolně.

Při jedné ze svých návštěv jsem potřeboval v Prostějově přespát. Napadlo mně, že zkusím nejdříve poprosit pana Nováka, zda bych u něho v jeho velkém bytě nemohl provizorně přespát. Karel Novák se zamračil a zakroutil nesouhlasně hlavou. Prý v tomto bytě ještě nikdy cizí chlap nespál, tak ať se nezlobím. Hned vzápětí dodal, že kdybychom přijeli do Prostějova na výlet s přítelkyní či kamarádkou Gabrielou Kolčavovou, o které prý hodně slyšel, tak prý s jejich přespáním u něj nebude problém. Trochu šibalsky se usmívá.

Novákův takto demonstrativní postoj k ženám nevnímám vůbec jako žádnou siláckou pózu, aby byl zajímavý. Spíše jako něco, co jsem měl vlastně očekávat. Když se rozhlédnu kolem a v hlavě si přehraji vše, co jsem se o Novákovi za dobu strávenou s ním dozvěděl, tak mi vše zapadá a nemůžu se ničemu divit.

Jak sám říká: „*Vše se vším souvisí. Nemůžeme se přece divit*“. (K. Novák, 2010)

Při svých každoročních letních dovolených na německých plážích se Novák seznamoval bez větších problémů. Sice neuměl ani slovo německy, ale učil se za pochodu. Když člověk potřebuje, vždy se domluví.

Každou dovolenou si tak v Německu našel jednu nebo dvě ženy, kterým se po dobu dovolené věnoval. Vzpomíná na první Němku, se kterou se seznámil. Jmenovala se Elke Mering, byla z Lipska a Novákovi v paměti detailně utkvěly její jizvy po celém těle, které měla jako hrůznou vzpomínku na válku. S touto ženou vyfotografoval svoje první akty.

Pamatuje si také první německou větu, kterou požádal Elke Mering o seznamovací tanec.

Bitte tanzen? (K. Novák, 2010)

Touto otázkou vzbudil na diskotéce rozruch a bylo jasné, že je turista z „jihu“. Takové přirovnání si prý vysloužil díky své údajné ohnivosti.

První večer na bar, druhý den na pláži a večer jsem měl babu. To bylo jednoduchý jak facka. Žádný problém. Pak jsem ji čtrnáct dní fotil. Kdybych měl před sebou negativy, které jsem vám půjčil, tak každá ta baba má nějaký příběh. (K. Novák, 2010)

Karel Novák měl několik ověřených způsobů seznámení. Považuje se za velmi slušného společníka a introverta zároveň (tato vlastnost se na jeho přátelství k ženám nevztahuje), rád tančil, tak se vlastně ani nediví svému úspěchu. S ženami se vždy a rád uměl bavit.

Co bych povídal chlapovi přece. (K. Novák, 2010)

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Navazováním známostí s ženami z bývalé NDR zjistil, že mají mylnou či téměř žádnou představu o událostech v Československu v roce 1968. Proto se vždy pracně snažil tuto situaci vysvětlit tak, aby o všem, co se u nás seběhlo, informoval nejpravdivěji co nejvíce lidí.

*Když jsem ji uviděl ve dne na pláži a večer na baru,
tak to bylo jednoduchý. Nebo pak přišly na řadu takový ty fígle jako
s cigaretkou nebo sirkama. Pak už je to jednoduchý. Ulovit babu nehraje žádnou
roli. To je jen muška. Žádný problém. Byl jsem sportovec, štíhlejší, mladší,
vlasatější, černovlasější, opálenější, košulu rozhalenou. Nikdy nebyl problém.*
(K. Novák, 2010)

Novák se nikdy kvůli ženám nenamáhá nadarmo. Za prvé, aby ho ženská vůbec zaujala, musí být obzvlášť hezká. Co pro něj znamená obzvlášť hezká, nepopsal. Za druhé se nikdy neexponuje zbytečně. Zásadně se exponuje až tehdy, má-li jistotu, že uspěje. Dobře si uvědomuje, že jako mladší býval prý chlap, na kterého se každá žena ráda podívala.

Hodíte udičku a buď se chytí, nebo se nechytí. (K. Novák, 2010)

„Udičku“ volí podle toho, s jakou ženou ho osud svede. V poslední době používá katalog fotografií vlastní výroby. Rozměry katalogu jsou takové, aby se Novákovi vlezl do náprsní kapsy. Obsah katalogu tvoří fotografie - akty, které mají přítomnou ženu přesvědčit. Tento způsob vždy fungoval.

Karel Novák: „katalůžek“, nedatováno

*Sedím na baru, bavíme se. Ona neví, že jsem fotograf. K fotografii se
samozřejmě nějak náhodou dostaneme. Já náhodou vytáhnu malý katalůžek, který*

nosím furt s sebou. To je výhodné, ten katalůžek. Nerad kecám na prázdnou. (K. Novák, 2010)

Pan Novák rád vzpomíná různé výhody, které mu známosti s Němkami přinášely. Například si vybavil vztah s německou čedokářkou, která se o něj ve středisku skvěle starala. Brala ho na místa, kam se nikdo jiný nedostal, a tak mu toto přátelství přinášelo neobvyklé zážitky. Vzápětí dodává, že to byla samozřejmě služba oboustranná. O paní čedokářku se prý uměl také hezky postarat.

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Pozastavuje se nad tím, jak jsou muži schopni sledovat ženy na obrázcích, na internetu stahovat stovky erotických fotografií a vzájemně si je ukazovat. Takovým přístupem pohrdá. Novák potřebuje ženu živou, které se může dotknout. Erotický časopis si koupil jen jednou, hned po revoluci, a to ještě napůl se svým švagrem.

Já nevím, kdybych si pořídil internet, jestli bych tomu podlehl. Nepotřebuju. Když chci něco zjistit na internetu, tak si skočím za kamarádem a řeknu, ať mi najde tu a tu rybičku, jak se jmenuje, co potřebuje... A nějakou ženskou na internetu, na to já kašlu. (K. Novák, 2010)

Novák a fotografie

Nováka fotografie okouzila postupně. Od svého otce dostal jako malý svůj první fotoaparát názvu Ihage Dresden. Začal fotografovat spolužáky, známé a vůbec netušil, že by se fotografováním mohl v budoucnu živit.

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Koupil jsem si flexaretu, jel jsem do Německa, stal se ze mě zuřivý reportér, za čtrnáct dní jsem se vrátil do Československa a všechno jsem to vyvolal. Zjistil jsem, že některé snímky vypadají celkem dobře... Tou dobou zrovna vyhlašovali konkurz na školu K. O. Hrubého a A. Hinšta. Talentovky jsem udělal a začal studovat. (K. Novák, 2010)

Výtvarnou školu K. O. Hrubého v Brně studoval dva roky při zaměstnání na lesnické fakultě. Školu přirovnává ke klasické fotografické průmyslovce dálkového typu. Výuka probíhala pouze jeden den v týdnu. Na spolužáky vzpomíná jako na dobrý kolektiv s přátelskou atmosférou. Pamatuje si výstavu Miloslava Stibora v Domě pánu z Kunštátu v Brně, kterou v rámci výuky společně navštívili.

Stibor byl nejsilnější v těch klasických aktech, jak to pak přešlo do kombinací ženská s hvězdou a takový ty věci, to bylo teda slabší. Na tom jsem se shodl s tehdejší kritikou. Říkal jsem si: „Stibore to teda nevím, nevím“. (K. Novák, 2010)

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Říká, že si však ze školy odnesl jen technické znalosti, které mu chyběly. Jinak si není vědom, že by jej v něčem ovlivnila. Na roky strávené v Brně vzpomíná rád, jedna z jeho nejoblíbenějších vináren byl Tramín v pasáži na náměstí Svobody. V Brně se stal členem výtvarné skupiny Konfese, která existuje do dnešních dnů, byť již několik let není aktivní.

Po dvou letech strávených v Brně se vrací zpět do Prostějova a začíná pracovat jako reprodukční fotograf v prostějovských tiskárnách.

Po návratu do Prostějova kolem sedmdesátého roku založil Novák vlastní fotografickou skupinu s názvem FOUR 70. Skupina společně fungovala jeden rok a pak se rozpadla. Prezentovala se společnou výstavou s názvem Intimita. Příčiny ukončení činnosti skupiny si nepamatuje.

Uplynulo pár měsíců a Novák zakládá další fotografickou skupinu – PAF. Prostějovská amatérská fotografie. Členové skupiny PAF byl Bob Pacholík, Antonín Halaš, Milan Kazík, Karel Novák. Skupina fungovala několik let a pak se také rozpadla.

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Tonda Halaš odjel do Finska a už tam zůstal, Milan Kazík přestal fotografovat. Tak jsme tam zůstali jen dva. (K. Novák, 2010)

Novák se stal předsedou prostějovské pobočky Svazu československých fotografů až do jejího rozpadu. V současné době je členem fotoklubu Prostějov.

Novák. Akt. Naturistická fotografie K. Nováka

Ze svého pohledu bych rozdělil Novákovo dílo do dvou směrů. Sám Karel Novák jakékoli dělení své práce odmítá. Nikdy nad tím nepřemýšlel.

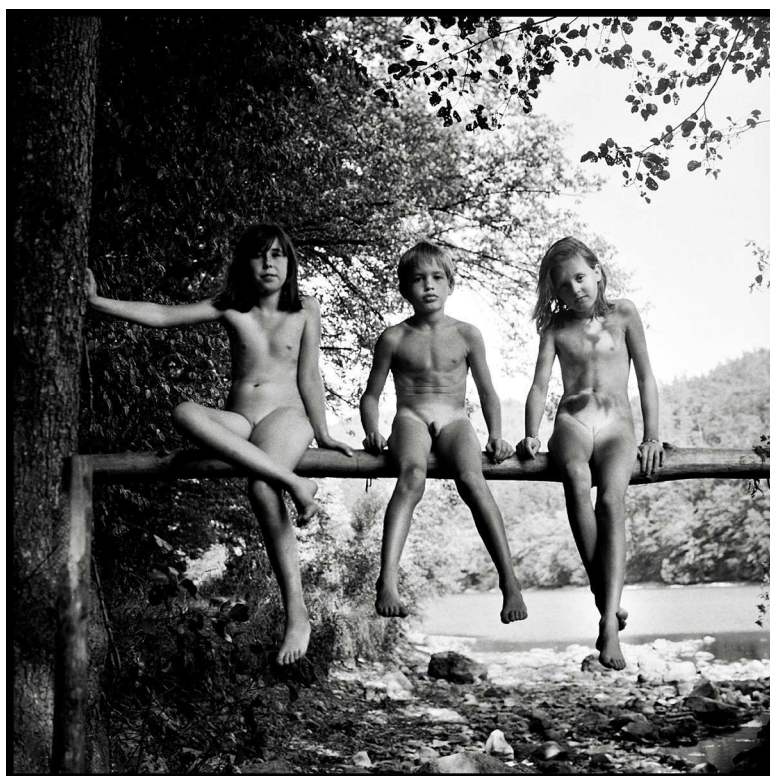
Začal jsem fotografovat v šedesátých letech. Nic se nemohlo. Všichni fotili do šuplíku. V šedesátém osmém se to polevilo. Všichni zase začali. Akty se mohly ukazovat. Začalo se vydávat. Pak přišli Rusové a zase všechno skončilo. Období nejtvrdší normalizace bylo kolem sedmdesátého až pětasedmdesátého roku. Až kolem osmdesátých let se to začalo zase povolovat. (K. Novák, 2010)

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

AKT

První směr nás dovede k fotografii aktu, které se Novák věnoval převážně soukromě. Akty fotografuje doma v pokoji, v provizorním ateliéru, který má vždy připravený k použití. Z velké části se jedná o stylizované fotografie aktů na zakázku, kterými plnil přání ženám, jež ho vyhledávaly. Touto zálibou se po revoluci v roce 1989 živí jako volný fotograf.

Do roku 1989 jsem fotit taky u sebe ty baby, po tom 89 roce začaly baby za mnou chodit samy. Měly větší odvahu. Viděly v televizi pornofilmy a mělo to na ně vliv pochopitelně. (K. Novák, 2010)

Novák má velké výhrady k označení fotografii nahatých žen slovem akt. Prý to nevystihuje podstatu takovýchto fotografií. Slovo akt vnímá mnohovýznamově (např. právní akt), proto se mu nelíbí jeho používání v souvislosti s fotografií. Souhlasil by s používáním anglického výrazu nude, který je dle jeho slov přímo determinovaný. V českém ekvivalentu je pro ustálení sousloví, které vystihuje podstatu věci. Nahatý baby.

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Já vždycky říkám nahatý baby nebo aspoň anglicky nude. (K. Novák, 2010)

Přiznává, že v tomto směru tvorby jej nejvíce ovlivnili dva ze známých autorů. Taras Kuščynskyj svojí romantikou a poetikou a Jan Saudek svojí syrovostí a odvahou.

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Karel Novák tvrdí, že ho v Prostějově za těch několik desítek roků, co fotografuje ženy, jeho pověst předchází. Každé ženě, která k němu přijde na návštěvu, musí být předem jasné, že se bude fotografovat nahá. Musí s tím počítat. Sám nikoho nepřesvědčuje. Chlubí se, že nikdy nepotřeboval žádnou reklamu a nic, čím by ženy lákal. Spíše se držel stranou. Nemá zapotřebí na sebe upozorňovat. Kdo chce, tak si ho najde. Vždycky to platilo.

V prostějovském restauračním zařízení U Dvanácti opic není Karel Novák neznámý. Každý, kdo tam více či méně pravidelně chodí, ví, že fotografuje výhradně ženy.

Během návštěv u pana Nováka jsem byl sám svědkem několika telefonických rozhovorů s ženami, týkajících se domluvy na fotografování.

Poslední byla mladá dvaadvacetiletá květinářka z obchůdku o pár ulic vedle. Chtěla od něj vyfotografovat sérii aktů přímo v obchodě mezi květinami, pro svého přítele. I když Nováka v posledních měsících trápí zdraví a všechny svoje aktivity omezuje, slečnu neodmítl.

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Já se nikde nepotřebuju ukazovat, ani na internetu. Já nepotřebuju být známej, já su známej. Nepotřebuju být známej někde v Americe, protože od tam za mnou žádná ženská nepřijde. Jezdí za mnou z Přerova, Olomouce, Ostravy i z Brna...
(K. Novák, 2010)

Na otázku, zda cítil v určitém okamžiku života slabou chvíli, kdy pochyboval sám o sobě, o způsobu práce a motivech, odpovídá téměř okamžitě. Měl období, kdy téměř rok nefotografoval.

V pozadí této roční přestávky se krčí dvě ženy. Novák měl údajně nedopatřením v bytě dvě studentky třetího ročníku oděvní školy, kterým poskytl na pár měsíců azyl, protože nesehnaly privát. Z několika měsíců se stal téměř rok. S jednou studentkou začal chodit, druhá spávala ve vedlejším pokoji. Problém nastal, když začal fotografovat jinou dívku, než se kterou chodil. Zdá se tak, že za roční fotografickou pauzou pana Nováka stojí žárlivost.

Já ty baby nechápu. Nemá ani dvacet, já mám šedesát a ona na mně žárlí. Proč? Nechápu. (K. Novák, 2010)

K. Novák považuje za rozumné ty ženy, které se nechají vyfotit, dokud jsou pěkné a mladé. Takové dle jeho slov nebudou mít čeho litovat, až se jim bude blížit šedesátka.

Pak jsou ženský, který to neudělají nikdy a pak se ve čtyřiceti tlučou do hlavy a řeknou: „Proč jsme se nebyly u toho Nováka vyfotit, když nám bylo dvacet!“ To už se mně taky x krát stalo. Jenomže to už je pozdě pak. (K. Novák, 2010)

Karlu Novákovi vadí, že jsou ženy se svým tělem málo spokojené. Srovnávají se s modelkami z různých časopisů a nedokáží prohlédnout, že se nejedná o reálné situace, ale spíše o dokonalé efekty a triky. Každá žena prý touží být krásnější, než ve skutečnosti je. Přitom nejraději fotografuje ženy takové, jaké jsou. Přirozené, s různými nedokonalostmi. S tělem, které stárne, se nic nenadělá. Lidé by měli být, jací jsou, a ne, jací by chtěli být. Ideálu stejně nikdy nedosáhnou.

Mně nikdo nic o ženské kráse nemusí vyprávět. (K. Novák, 2010)

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Karel Novák má při své práci fotografa žen určité hranice, které nechtěl nikdy překročit. Vždy se snažil zachytit ženu, jako krásnou a jemnou bytost. Během života dostal několik nabídek fotografovat pornografické fotografie. Rozděluje pornografické snímky na soft porno a tvrdé porno. Měkké porno fotil na zakázku několikrát. Jeho charakteristiku popisuje následovně.

Není to s chlapem, je to sama. Jak máte ty Lea, jak tam strkají všelijaký tyhle ty. S všelijakejma pomůckama. Na zakázku to vyfotím, ale jinak ne. (K. Novák, 2010)

Co se týká tvrdého porna, to fotografoval pouze jednou. Výjimečně pro svého dobrého kamaráda. Taková zkušenost prý stačí jednou v životě. Není nic, co by ho na tom lákalo a zajímalo. Vždy to programově odmítal, i když to lidé po něm často vyžadovali.

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Nejzajímavější způsob fotografování žen mu přijde jednu modelku fotografovat v průběhu času. Dlouhodobě. Popisuje, že se snažil zachytit postupnou přeměnu dívky v ženu. Vždy byl tímto tématem fascinován. Snažil se o to během života několikrát. Nikdy se mu to však nepovedlo. Vždy skončil u stejné fáze. V momentu přeměny. Každé dítě má období studu a začne si více uvědomovat vlastní tělo a vnímá ho daleko citlivěji. V tomto momentu Novák vždy skončil. Nikdy nechtěl nikoho přemlouvat, a jak cítil, že by na dívku tlačil, přestal. Tento přístup zkoušel několikrát také s dvojící matka – dcera. Fotil je společně v průběhu času, ale vždy dopadl stejně.

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Naturistická fotografie

Druhá linie díla Karla Nováka nám vede k naturistické fotografii.

V roce 1962 se Novákovi podařilo poprvé vycestovat v létě do Německa. K Severnímu moři ho původně nelákalo fotografování, spíše moře samotné, které jak říká potřeboval nutně k životu. Atmosféra místa ho okamžitě zasáhla a přinutila fotografovat. Velmi rychle a samovolně se stal ukázkovým naturistou, fotografem.

To je logické. Jedete-li k moři, jedete-li k němu poprvé a jste vnitrozemec. Co uděláte? Koupíte si foťák a to moře si vyfotíte. A tím to všechno začalo. (K. Novák, 2010)

Pro Nováka byla vždy nejvýsostnější právě naturistická fotografie. Ostatní akty fotografoval hlavně na zakázku. V naturistické fotografii se u něj propojovalo vše nanejvýš důležité. Moře (vodní živel), ženy, příroda, fotografování a běžný život. Myslím, že právě obrovská dávka přirozenosti může za to, že si k ní získal takový

vztah. Slovo přirozenost, přirozená krása, volnost zmiňoval Novák během našich rozhovorů velmi často.

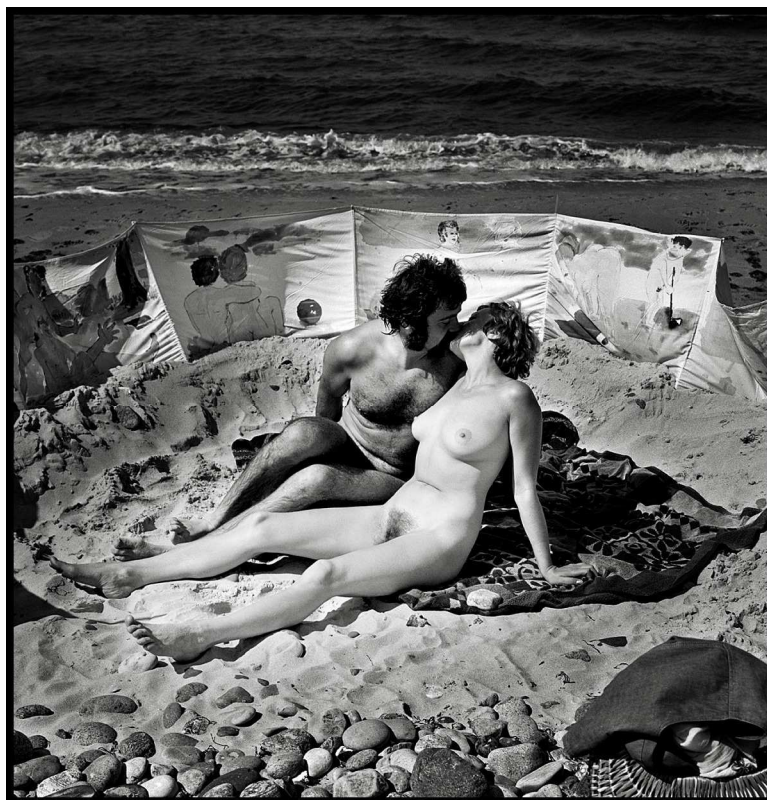

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

V naturistické fotografii ho nikdo ze zavedených autorů oproti fotografii aktů neovlivnil. Hledal si vlastní cestu a cit, jakým způsobem se k tomuto světu postavit. Po příjezdu z první dovolené v Německu na svoje zážitky navázal. Začal praktikovat naturismus u nás, ve svém okolí. Fotografoval jej a stal se naturistou propagátorem.

Novákovy začátky nebyly vůbec jednoduché. V tehdejší době nebyl u nás možný přístup ke knihám, časopisům, které by se týkaly naturismu. Nebyly také žádné oficiální povolené nudistické pláže. Vše, co chtěl nastudovat a přečíst, musel někde tajně získat a okopírovat. Měl dva hlavní zdroje. Dobrou známou v knihovně, která mu tajně šuplíkové knihy půjčovala.

Na dovolených v Německu, kde situace v tomto směru byla jiná, se dostal ke spoustě zajímavých pramenů, které si často přefocoval fotoaparátem Flexaret.

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Při vzpomínání popisuje, jak se celá oblast německého pobřeží měnila v průběhu let k horšímu. Když začínal do Německa jezdit, tak vše bylo malebné a romantické. Postupně začaly chátrat dřevěné rekreační domy, rušit se altánky pro hudebníky, bourat mola na pobřeží, až zůstaly jen kůly nad hladinou. Každý rok, když přijel, tak něco chybělo nebo to bylo daleko zchátralejší. Novák připisuje situaci na vrub komunistickému režimu, že chátrání bylo podporováno záměrně. V roce 1985 byl v Německu naposledy.

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Novák si zařídil, aby mohl jezdit na čtrnáctidenní pobyty místo týdenních. Jezdil výhradně sám, seznamoval se až na místě.

Ráno se na rozdíl od Čechů bohatě a dlouze nasnídal, takové zahájení dne byl jeho každodenní rituál. Vzpomíná, jak Češi snídali většinou rohlík a marmeládu, spěchali a rychle utíkali k moři. Rituál se snídání udržuje do dnešní doby, kdy si každé ráno chystá doma švédský stůl. Snídá, přemýšlí. Klidně i hodinu. Po snídání se vydával na toulky po pobřeží. Chodil zásadně sám. Vždy tam, kam aktuálně cítil potřebu jít. Někdy na pláž mezi lidi. Jindy do odlehlých končin, kde nikoho nepotkal a ušel třeba i patnáct kilometrů. Brával si jen nejnnutnější věci. U sebe měl jen dva foťáky, kameru, bademantel a deštník. Jídlo přes den nepotřeboval. Pít se naučil z přírodních zdrojů.

Vydlabal jsem si ve svahu důlek. Půda byla jílovitá, tak se v ní voda držela. Za nějakou dobu do ní voda natekla a vyčistila se. Ze stébla trávy jsem si udělal slámkou a v pohodě jsem se napil. (K. Novák, 2010)

Popisuje, že se mu podobný způsob toulání málem jednou nevyplatil. Když končila válka v Chorvatsku. Byl u moře a rituál měl pořád stejný. Bohatá snídaně a vyrazit. Toulal se po pobřeží a opuštěných domech, dvorcích, přeskakoval kamenné zídky. Až se večer vrátil, tak se dozvěděl, že oblast, kde se pohyboval, byla silně zaminovaná a že měl velké štěstí, že se vrátil živý.

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Fotografování

Samotné fotografování probíhalo různě. Toulal-li se po pobřeží, setkal se se situací, která ho zaujala, vyfotografoval si ji a pokračoval dál. Když si situace žádala, aby zůstal déle, tak zůstal a fotografoval zde i několik hodin. S lidmi komunikoval na dálku, uměl vycítit, kdy a koho může fotografovat. Většinou prý budil respekt, protože měl na krku pověšené dva fotoaparáty. Když se seznámil s ženou, měl s ní intimní vztah, tak měl prý o modelku na čtrnáct dní postaráno.

U nás se sám jako naturista v naturistickém prostředí aktivně pohyboval a byl v něm známý. Bylo téměř jedno, zda se jednalo o naturistickou komunitu kolem

Prostějova nebo na druhém konci republiky. Úzké osobní vazby, vzájemné vazby a pověst fotografa, která ho předcházela, mu umožnily téměř volně dokumentovat naturistický život ve všech jeho formách. Nemusel se snažit do nudistického prostředí proniknout a získat si vazby uměle. V tomto prostředí byl jako doma.

Dřív lidé byli přístupní fotografování na nudistických plážích. Všechno začínalo. Nikomu to nevadilo, když se používaly fotky do naturistických časopisů. Časopisy prohlíželi a měli radost. Teďka už lidé přístupní nejsou. (K. Novák, 2010)

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Málokdy se stávalo, že by nějakému naturistovi vadilo, že ho fotografuje. Pokud byly například oficiální naturistické akce, vždy byl představen jako oficiální fotograf. Každý byl předem varován o fotografování, a pokud někdo nechtěl, měl Novákovi říci a on se mu s fotoaparátem vyhnul. Fotografie dodával do naturistických časopisů u nás (Naturista) i zahraničních (Napora). Tímto zprostředkovaným kontaktem ho lidé znali, a když se sním potkali naživo, tak jej respektovali. Fotografie také rozdával známým a kamarádům na památku.

Pokud se na nudistické pláži zdržel, měl foťáky schované, aby na ně nemohl písk. A vytahoval je až tehdy, pokud se např. s někým seznámil, nebo až proběhl nějaký první kontakt.

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Jít s foťákem na krku po nudistické pláži, tak to nedopadne dobře. Pochopitelně. (K. Novák, 2010)

Vždy někde zůstal, seznámil se a pak to vždy už nějak šlo. Čas od času byl nucený udělat tajný záběr. Jednalo se o okamžiky, které byly nečekané, rychlé nebo relativně vzdálené.

Vycházím z teze známého fotografa. Máš-li špatný snímek, byl jsi hodně daleko od objektu. (K. Novák, 2010)

Novák přiznává, že moc neuměl a ani se nijak nesnažil komponovat obraz při fotografování pečlivě. Nejdříve začínal flexaretou, pak si koupil Pentacon Six. Vždy hřešil a spoléhal na to, že fotku může jakkoli ořezat dodatečně. Málokdy

komponoval do čtverce přímo. Všechny černobílé fotografie zvětšuje ve vlastní fotokomoře doma v koupelně. Často pracuje s extrémními výřezy. Detaily. Fotografie jsou často nevyretušované a nepůsobí dojmem kvalitní zvětšeniny.

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Většina mé tak zvané tvorby je černobílá. (K. Novák, 2010)

Karel Novák daleko silněji prožívá černobílou fotografii. Černobílé podání světa je pro něj zajímavější, abstraktnější. Podle jeho názoru barva fotografiím usnadňuje práci. Usnadnění chápu tak, že barevnou fotografii vnímá popisněji, reálněji a v některých motivech mu takový pohled přijde platnější. Barevnou fotografii označuje za naturistickou. Naturální. Příliš skutečnou.

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

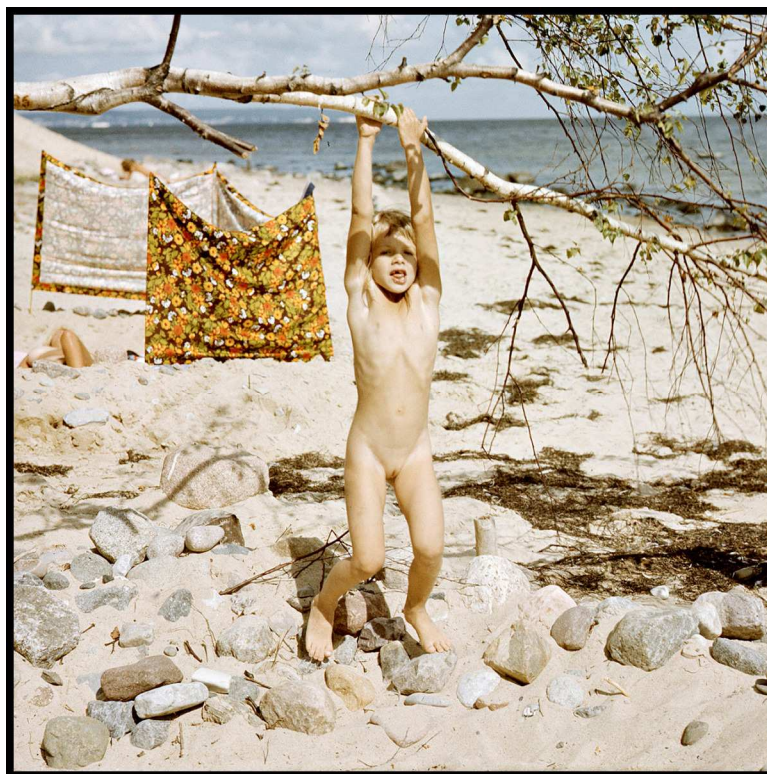
Jestliže například fotím koně. Kdybych je fotil černobíle, tak budou všichni téměř stejní, pokud mezi nimi není bílej šiml nějaký. Jestli je světlejší hnědej nebo tmavě šedej, na černobíle fotce vyjde na stejno. (K. Novák, 2010)

Vzápětí dodává, pokud by bylo na něm, tak by fotil černobíle pořád. Na nudistických plážích fotil hlavně pro lidi a do časopisů. Přišlo období, kdy lidé chtěli fotografie barevné. Tak začal fotografovat převážně barevně.

Před revolucí fotografoval výhradně černobíle, občas záběry dubloval barevně na diácích. Vždy měl na krku dva fotoaparáty. Barevnou fotografií jako takovou začal dlouho po revoluci kolem roku 1996. Motivací bylo uspokojit lidi, kterým fotografie dával.

Hodnotí, že se mu barevně fotografovalo daleko jednodušeji.

Nemusel jsem nic přemýšlet, zapnul jsem automat, vůbec jsem neuvažoval, jestli je to dobře nebo špatně. Na to jsem úplně kašlal u barevné fotky. Vesměs jsem to dělal tak dobře, že to bylo lepší než to ostatní. (K. Novák, 2010)

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Nepříjemnosti

Fotografování panu Novákovi nepřinášelo vždy jen radost. Uvádí čerstvý příklad z května letošního roku. Bývalou Novákovu přítelkyni, kterou často fotografoval společně s dětmi, udala na policii vlastní matka. Vadilo jí, že s nimi dcera chodí na nudistické pláže a koupají se nahatí všichni společně. Případ vyšetřovala policie. Soudní znalec mimo jiné zkoumal Novákovy fotografie, zda v sobě náhodou nenesou stopu pedofilie a zda je neprodává na internetu. Nakonec bylo vyšetřování zastaveno. Policistka, která případ vyšetřovala, nic závadného neshledala a prý ráda chodí na nudistické pláže.

Znalec prohlásil. Mezi pohlavími není žádná interakce a dokonce nejsou vidět ani prsa. Čtyřletý a šestiletý děti. Co je na tom erotického? Na prsách takových dětí. Já to prostě nechápu. Říkal jsem si, to snad není možný. (K. Novák, 2010)

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

V průběhu vyšetřování měl Novák vážné obavy o svůj archív. Báł se, aby mu policie nepřišla prohledat byt a nafocené filmy zabavit a dál zkoumat. V této situaci se ocitl známý fotograf – naturista Jock Sturges. Novák proto rozdělil negativy na části a poprosil své bývalé modelky, zda by k nim nafocený materiál nemohl přechodně schovat. Souhlasily. Po vyšetřování si je postupně stahoval zpět.

Novák projevil vážnou obavu ukazovat a šířit svoje fotografie z naturistických pláží, protože jsou mezi nimi i fotografie dětí. Dnešní dobu vnímá jako vypjatou, kdy každému hrozí obvinění z pedofilie. I rodiče, kteří fotografují svoje děti, si nemůžou být jistí, zda je někdo nenapadne.

Musím mít strach. Říkal jsem, napíše se o mně bakalářská práce a zavřou mě. To je realita. (K. Novák, 2010)

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Když psycholožka vyslýchalamoji bývalou přítelkyni, jak ji matka udala... Říkala jí, že by měla čtyřleté dítě naučit stydět se. Tak kde to jsme? Na co společný sauny. Na co nudistické pláže? Nač je sexuální výchova, když se najde takový blbeček, který řekne, že se dítě musí naučit stydět se. (K. Novák, 2010)

Dodává, že během svého života získal spoustu přátel, ale taky spousty nepřátel. Zkoušel jsem se ptát na další osobní negativní zkušenosti, které mu jeho fotografování přineslo, ale nechtěl už odpovídat. Jen, že pořád se něco děje. Myslím, že jsou věci, které nikdy nepřizná. Vlastně mi to během rozhovorů naznačil a já se s tím smířil. Každý má své tajemství.

Karel Novák skončil s aktivním fotografováním nudistických pláží v roce 2000. Je to doba, kdy zanikl první a poslední český nudistický časopis - Naturista, do kterého Karel Novák přispíval od jeho založení hned po revoluci. Časopis zaniká sice fyzicky v tištěné podobě, ale přesunul se na internet pod webovou adresu www.naturista.cz. Kde ho spravuje jiná redakce než původní tištěný časopis. Pana Nováka už internetová verze nezajímá. Vždy dělal fotografie fyzické. Digitalizování fotografií ho nebaví, neláká a ztrácí to pro něj smysl.

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Na závěr prozradím věc, kterou jsem v textu zapomněl. Pan Novák je skvělý akvarista. Kromě fotografií nahatých žen po stěnách jsou jeho pokoje plné různě velkých akvárií a líhní. Chová cizokrajné ryby z celého světa, včetně ryb prudce jedovatých.

Fotografování a rybičky. Na tom se nic nemění. Kdybych byl tak dobrý fotograf jako akvarista. Tak musím být naprosto geniální. (K. Novák, 2010)

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Kamarádi o Novákovi

Trochu spiklenecky jsem se potkal s kamarády Karla Nováka. Abych na něj získal informace zvenčí. Jiří Víšek a Rudolf Dub jsou s panem Novákem kamarádi a znají se dostatečně dlouho. Rád bych vám krátce představil jejich komentář.

Jiří Víšek zná Karla Nováka od roku 1981, potkali se na Víškově výstavě v Prostějově. Od té doby se vzájemně pravidelně vídali. Novák byl pověstný svoji obsáhlou knihovnou fotografických knih, kterou Víšek rád prohlížel. S úsměvem vzpomíná na vzájemnou rivalitu, co se týká vztahu k něžnému pohlaví.

Narážky na to, že má ty holky, to byla běžná rivalita. Byli jsme mladí a měli jste ty kočky a Novák nám je fotil. Snažili jsme se ho nějak trestat. Vyhrožovali jsme mu, že vtrhnem k němu domů, uděláme tam mejdan a sníme mu všechny vzácný rybičky. On to věděl a čekal, kdy přijdeme. A zatím se to nestalo. (Jiří Víšek, 2010)

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Víšek by Karla Nováka nazval spíše než fotografem, milovníkem nahého těla. Fotoaparátem to jen zaznamenává.

Za totáče byl v televizi pořad Ein Kessel Bunt, což byl naprosto úchylnej pořad z NDR. Byly tam tanečnice, které byly poloodhalené a on ve dvě v noci to napjatě sledoval a hlásil, kdy už to zas bude. (Jiří Víšek, 2010)

Obdivuje Nováka, že si uměl prosadit svoji a vytrval v regionálním městě a celou dobu si vedl svou. Symbolicky porovnává jeho příběh s příběhem Františka Drtikola, který když začínal v Příbrami fotografovat akty, tak s nimi měl na malém městě problémy, a aby se jim mohl věnovat dále, musel odjet do Prahy.

Novák je všestranná postava. Fotograf aktů to byl kdejaký borec s aparátem a dlouhým objektivem. Ale tenhle to dělá soustavně a ještě pěstuje ryby. Zakládá nudapláže a jezdí fotit volejbalová utkání naháčů do Bulharska. (Jiří Víšek, 2010)

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Když Nováka srovnává z řadou významnějších fotografů aktů, vidí obrovský rozdíl v estetice. Většina těchto fotografů měla svoji estetiku a určitým způsobem překonávali svoji dobu a byli výtvarně zajímaví. Novákovu estetiku s nadsázkou a úsměvem nazývá estetika turistů z NDR. Jeho tvorbu vnímá jako cenný a opravdový dokument doby.

Karel Novák má v posledních měsících vážné zdravotní problémy. A podléhal pesimistickým náladám. Mluvil o smrti. Pan Dub se rozhodl ho z těchto nálad vyvést a rozveselit černým humorem. S Víškem sestavili plán pohřbu Karla Nováka. A Nováka tím popichovali. Pohřeb bude vypravený od Dvanácti opic. Účastnit se ho mají všechny Novákovy modelky svlečené do půl těla, které si rakev s umírajícím Novákem naloží na ramena a projdou s ním přes město.

Jednou byl Novák hrozně smutnej, seděl U Dvanácti opic a pil čaj. Ptám se ho, co se stalo. Bob Pacholik mi odpovídá, ať ho nechám, že je hrozně smutnej. To jsem věděl, že se ho musím zeptat. Ptám se: „Karle, co je?“ Karel zvedl hlavu a smutně říká: „Zemřela mi moje nejstarší modelka.“ Ptám se ho: „A jak to řešíš?“ Karel zvedl hlavu, pousmál se a řekl: „Budu fotit její vnučku.“ (Rudolf Dub, 2010)

Fotografie: Karel Novák, nedatováno

Fotografie Karla Nováka

Za dobu, co jsem se s Karlem Novákem scházel, abych ho lépe poznal jako člověka a fotografa, o kterém jsem se rozhodl napsat svoji bakalářskou práci, jsem si uvědomil důležitou věc, která je zásadní pro nahlížení a hodnocení jeho fotografií.

Pan Novák není jen fotograf, ale je celým životem spjatý s obsahem svých fotografií. Nováka se nemusíme bát nazvat celoživotním naturistou v tom nejlepším slova smyslu, nejlepšího svědomí podle původních ideálů naturismu.

Toto přesvědčení jsem vycítil a uvědomil si při studiu dobové literatury, když jsem se snažil dopátrat ideálů naturismu, jež byly příčinou vznikajícího hnutí na přelomu devatenáctého a dvacátého století. Ideály, tak jak jsem je vyčetl, se mi propojily s tím, co mi při setkáních vyprávěl pan Novák. Nebyly to však jen přímé odpovědi na konkrétní otázky, to by mi přišlo málo a lehce zneužitelné v jeho prospěch. Byly to postoje, zážitky, zkušenosti, které mi vyprávěl jaksí bokem, mimo. V souvislostech, které mně původně ani nezajímaly.

Druhým fenoménem v životě Karla Nováka jsou ženy. Na začátku mi jeho pověst přišla možná trochu přehnaná, určitým způsobem dobře znějící a vytvářející image ničím nespoutaného muže – lovce. Nebyl jsem si jistý, co vše za tím bude schované a zda tomu můžu věřit.

Nebylo a není tomu tak.

Je sice pravda, že Novákova fascinace ženami je ohromná. Ale životní cesta Karla Nováka ukázala, že je pravdivá a upřímná. Bez efektů, bez vedlejších příčin si takovým postojem cokoli dokazovat. Podřídil těmto vášním v životě vše a nikdy z toho neslevil. Je tvrdohlavý a nebylo to vždy jednoduché.

Všechny Novákovy fascinace se krásně propojují v jeho fotografiích. Dokonalou souhru mezi fotografií a životem považuji za důvod, proč mi připadají tak silné a významné. Karel N. byl celý život součástí prostředí, které fotografoval,

vytvářel si v něm vazby, vztahy. Z fotografií je cítit, že se nemusel do tohoto prostředí nijak uměle dočasně propracovávat a přesvědčovat sám sebe o jeho smyslu. Cílem nebyla touha po fotografiích, ale po životě, ze kterého fotografie vznikly. Takovému přístupu k Novákovým fotografiím odpovídá i jejich charakteristika.

Karel Novák fotografuje od počátku nejraději černobíle, snímky si vždy zpracovával sám. Sám hodnotí, že prý nebyl moc trpělivý a pečlivý.

Dvě nejjasnější linie Novákovy práce tvoří fotografie naturistická a fotografie aktu, které se věnuje souběžně, ale pravděpodobně stejně intenzívně a to hlavně pro komerční účely. Ve své práci se zabývám výhradně naturistickou částí Novákovy tvorby. Naturistickou část práce vnímám více propojenou s jeho životem, snímky mají v sobě ukryto více pocitů, nálad a nejrůznějších výpovědí a příběhů.

V nejstarších obdobích před rokem 1989 čas od času některé záběry dubluje na barevné diafilmy. Devadesát procent fotografií z tohoto období je ale černobílých. Barevně začal fotografovat po roce 1996. Tato změna nebyla úplně jeho dobrovolným rozhodnutím. Donutily jej k tomu okolnosti. Fotografie z velké části dělal pro samotné naturisty a naturistické časopisy, které si barevnou fotografii začaly žádat. Vždy když vzpomíná, posteskuje si, že kdyby bylo na něm, tak by pracoval pouze černobíle.

Barevné fotografie vzniklé po roce 1996, které jsem viděl, na mě udělaly velmi slabý dojem oproti fotografiím starším, ať už černobílým nebo barevným. Působily jednoduše, s nezajímavou kompozicí bez obsahu atmosféry, která by na člověka více zapůsobila. Tyto fotografie mě nedokázaly chytit, nebavily mě. Zatím jsem nezvládl určit příčinu takového velkého rozdílu v autorově rukopisu mezi obdobím „na začátku“ a obdobím pozdějším. Jako by autor slevil ze svého přístupu.

Proto jsem do svého výběru Novákových fotografií do bakalářské práce zařadil výhradě starší černobílé fotografie od roku 1962 do roku 1996 a jen

zlomek snímků barevných – předrevolučních. Starších fotografií na barevných diafilmech, zejména z období před revolucí, je velmi málo. Oproti barevným snímkům po roce 1996 mě však zaujaly a považoval jsem za dobré je alespoň v malém zastoupení představit.

Všechny fotografie předkládám v co nejpůvodnější podobě. Bez výřezů, tak jak byly nafotografovány. Někdy byl minimální výřez nutný, z důvodu poškození okraje filmu. V takovém případě se jedná jen o velmi nepatrnou část – kousek okraje fotografie. Těmito výřezy jsem nijak nezasáhl do vyznění fotografie.

Na začátku jsem si sice v duchu pohrával s myšlenkou snímky ořezávat a přizpůsobit je tak, jak bych je rád viděl. Nakonec jsem se rozhodl respektovat autora i jeho práci a nechat snímky v nafotografovaném stavu. Sám Karel Novák mi do výběru fotografií nikdy nemluvil.

Estetiku snímků Karla Nováka vnímám jako jednoduchou, přímou. Bez výraznější práce s výtvarnější kompozicí. Ta bývá často panem Novákem upravována výřezy dodatečně. Sám říkal, že velmi často hřešil na střední formát 6x6cm, a proto si nedával moc záležet. Výřezy jsou Novákem prezentovány většinou jako obdélníkové fotografie. Často jsou na fotografiích rušivé prvky, malé části objektů a lidí zasahující ze stran do fotografie.

Po seznámení se s fotografiemi Karla Nováka jsem získal dojem, že autorem výřezem prezentované fotografie mi vyhovují méně, než fotografie původní, nafotografované do čtverce. Vše právě z důvodů odlišné estetiky a větší přímosti výřezů. Určitě by v budoucí fázi práce stálo za to porovnat výřezy snímků s jejich originály.

Snímky pana Nováka mají naopak jedinečnou atmosféru, jsou skvělé svojí bezprostředností a dávkou „nedokonalosti“. Někdy i vtipnou absurdností. Lehce potěší. Znamená to pro mě, že jsou to reálné fotografie, ze prostředí a života. Nejčastějším motivem na fotografiích je žena ve všech fázích věku. Ve stejné míře jsou zastoupeny fotografie dětí. Novák to vysvětluje tím, že většina

naturistických akcí byly akce pro děti pořádané jejich rodiči. Velkou část díla tvoří i fotografie rodinné.

Dle mého názoru se jedná o zcela výjimečné fotografické záznamy naturistického prostředí. Napadá mě srovnání Karla Nováka se snímky světoznámého Jocka Sturgesa, který je sám naturistou a fotografuje ve francouzských naturistických kempech. Jejich přístup je zcela odlišný. Sturgesovi fotografie jsou dokonalé, co se týká estetiky a krásy modelek. Sturges hledá krásu a pravděpodobně úspěšně. Na první pohled jeho fotografie uhranou celkovou atmosférou a dokonalostí, čistotou. Jemné linie těl vás provádí celou fotografií, dokud se nepodíváte na jinou. Po prvním okouzlení jsem si uvědomil, že mi v nich kus něčeho chybí. Snažil jsem se to pro sebe určit. Je to absence reality, skutečnosti a přirozenosti, v kombinaci se vším naturistickým. Novákovy fotografie jsou jednoznačně lidštější, osobnější s rozmanitější atmosférou.

Jock Sturges

Jock Sturges patří mezi „hvězdy“ současné naturistické fotografie. Podařilo se mi s ním být v kontaktu během psaní mé bakalářské práce. Některé věci jsem s ním konzultoval a na konci mi poskytl rozhovor, který se tématu naturistické fotografie týká a přijde mi zajímavé vás s ním seznámit.

1. Co si osobně myslíte o naturistické filozofii? Je dnes opravdu něčím důležitá?

Naturistická filozofie je dnes důležitá stejně jako v minulosti. Nabízí model fyzického a sociálního chování, pro nějž je nejcennějším principem absence studu. Po tisíciletí používala konzervativní a náboženská hnutí stud, aby ovládala společenství lidí. Kdyby bylo více lidí imunních proti těmto naukám, tak jako naturisté, svět by byl mnohem lepší.

2. Jsou nějaké podoby naturismu nebo jeho praktikování, se kterými vy osobně nesouhlasíte?

Na několika místech, například v Cap d'Agde ve Francii, se bohužel rozmáhá deviantní sexuální chování. Takové chování v žádném případě k naturismu nepatří. Sociální jednání, které podněcuje spojování nahoty se sexualitou, poškozují naturistický ideál a to, jak jej vnímají ostatní.

3. Jaký je rozdíl mezi naturistickou fotografií a aktem? Jak byste charakterizoval svoji práci?

To je složitá otázka, protože existuje mnoho různých druhů fotografie, které se zabývají lidskou postavou. Některé „naturistické fotografie“ zobrazují jednotlivce a rodiny, kteří dělají to stejné, co lidé běžně dělají. Jediným rozdílem, který má odlišit tento žánr, je absence oblečení. Tyto obrazy v podstatě nejsou nic víc než momentky a fotografie do rodinného alba. Nicméně v naturistických magazínech velmi často najdete mladé krásné ženy v klasických „sexy“ pózách, kde skutečnost, že tyto ženy nemají na těle vypálené plavky, je hlavním důkazem jejich naturistického způsobu života. Podle mě je v těchto obrazech trochu moc staromódní objektivizující estetiky, která již byla napadena a zpochybněna akademiky i feministy. Když takové obrazy vidím, obvykle mne pobaví jejich anachronický ráz.

Svou práci dělám s uměleckým záměrem, který se na jedné straně snaží vykreslit absenci studu a přijetí sebe sama – což jsou cenné prvky naturistického kontextu – a na druhé straně se snaží sledovat časové přímky lidí od narození dále. Má práce je založená na sériích a je dlouhodobá – dělám jednoduché „lidské dokumenty“, které zaznamenávají plynutí času v životech všech mých modelů. Některé soubory trvají již třicet let, zasahují do druhé generace a stále pokračují. Mnoho lidí by asi překvapilo zjištění, že ve skutečnosti pracuji s velmi malým počtem rodin – je jich méně než dvacet. Je jich ale víc než dost na to, abych byl stále velmi

zaneprázdněn. Každý rok se znovu setkáváme, osvěžíme svá přátelství a pokračujeme ve společné práci.

4. Většina fotografů tvrdí, že zachycují krásu. Jaký druh krásy se snažíte zachytit vy? Je v něčem jiná než u ostatních fotografů?

Pro mne má krása dvě neodlučitelné poloviny: vnitřní – vnější / fyzickou – duchovní. Z dlouhodobé zkušenosti vím, že pěkný zevnějšek není zajímavý, pokud v něm nedlí dobrá a laskavá osobnost. Občas pracuji v módě a tam někdy přijdu do styku s uhrančivě krásnými modely. Práce s nimi mne ale osobně nezajímá, pokud se zároveň nejedná o zajímavé a přemýšlivé osobnosti. Někteří takoví jsou, ale není jich mnoho. Mé vlastní modely jsou zřídka tak atraktivní, ale díky jejich dobré a laskavé povaze jsou pro mne osobně mnohokrát krásnější. Pro mou práci je klíčové, abychom byli přátelé, protože jinak společná práce postrádá smysl a radost. Nepracuji s „modely“. Pracuji s přáteli, kteří mi dělají modely sami ze sebe. Nemanipuluji s nimi. Prezентují se před fotoaparátem, jak chtějí oni sami, a já přijímám to, co mi nabídnou. S vděčností. Když jsou velmi mladí, je to především zábava. Ale s tím, jak stárnou a více se seznamují s mým tvůrčím procesem, postupně si uvědomí, že se při focení mohou sami vyjadřovat – že moje práce je pro ně příležitostí být také tvůrčími. Tvoříme spolu. A v tom je mnoho radosti.

Moje práce se neliší úplně od práce jiných fotografů, ale ve skutečnosti není mnoho takových, kteří by věřili v dlouhodobost tak jako já. Edward Weston věřil. Zřídka manipuloval se svými modely. Ale přestože on má na mou práci vliv a je jedním z mých hrdinů, jeho modely se pro něj svlékaly a jednalo se tedy o „akty“. Moje modely nedělají akty. Jejich životní styl záměrně vynechává oblečení, a proto nejsou ani nazí a ani nedělají akty. Jsou prostě sami sebou. Žádný stud. V kostce, má práce se netýká těla, jako spíše vztahu. Ano, v mých fotografiích jsou těla, ale když se na ně jeden podívá, nemůže si nevšimnout silné a bystré osobnosti, která jeho pohled opětuje. Tato osobnost není objektem, je skutečná.

5. Je nějaký rozdíl mezi mužským a ženským tělem týkající se jeho estetiky, krásy? Jaký je tento rozdíl? Proč se tolik fotografů zaměřuje na ženské tělo?

Tady pokládáte otázku, která míří přímo na můj subjektivní názor ohledně estetického rozdílu mezi mužským a ženským tělem. Nemohu a ani bych zde neměl předstírat žádnou expertízu mimo svůj osobní názor.

Z mé heterosexuální perspektivy má ženské tělo oblé křivky, které lahodí smyslům. Je to také prázdná nádoba pro vnímání života a bytí, které odpovídá mému vlastnímu pohledu mnohem víc než způsob, kterým vnímá mužská polovina populace. Mužská těla jsou ve svém vzhledu hranatější a agresivnější a penis je vskutku nepříjemný detail, který vzdoruje elegantnímu zobrazení. To jen pro začátek.

Proč se tolik fotografů zaměřuje na ženské tělo ... Můžu se dohadovat, že ze dvou pohlaví to mužské dominuje v agresivním instinktu sbírat a ponechávat si. Mnoho žen to také dělá, ale muži to dělají mnohem častěji. A muži obdivují ženy. Tomu také odpovídá skutečnost, že většinu nejlepších mužských aktů dělají jiní muži, homosexuálové, kteří po svých modelech touží. Fotografie odrážejí a opakují touhu. Touha po obraze je konec konců touha po jeho předmětu. Proč by se jinak člověk vůbec obtěžoval?

Obrovským přínosem feministického myšlení je, že jasně vykreslilo, co je problematické na „objektivizování“ obrazů. Myslím si, že můžeme říct, že dnes se věnuje mnohem více pozornosti filozofii, která stojí za prací s tělem na nejvyšším stupni uměleckého žebříčku. Je pak ironií, že digitální fotografie se stala natolik jednoduchou a univerzální, že je dnes patrná protichůdná tendence směrem k pornografii, která zaplavuje celý svět.

Tělo, většinou schované, nás fascinuje. Skupina naturistů stojících a hovořících spolu na pláži není „sexy“ v žádném smyslu tohoto slova. Ale podobný počet lidí

ve velmi sporých plavkách je sexy až hrůza. To je stará pohádka.

V začátcích internetu měl americký provider AOL.com sérii stránek pro fanoušky fotografie. Fotky byly řazeny jen podle jména a byly přístupny všem – žádné náhledy. Za názvem fotky byl uveden počet zhlédnutí. Jakákoliv fotografie, která obsahovala buď ženské jméno nebo odkaz týkající se plavek nebo jakéhokoliv prvku ženskosti, měla počet zhlédnutí v řádu desetitisíců. Nejbližšími konkurenty byly západy slunce, které měly mezi 5 a 20.

Homo sapiens se zajímá sám o sebe. O reprodukci. O zachování druhu. Darwin nám dobře popsal proč a jak. (Jock Sturges, 12. 8. 2010, France)

S pozdravem,

Jock Sturges

5/ Závěr

Myslím, že Karla Nováka můžeme jistě považovat za mimořádného autora, který by si zasloužil více pozornosti a zájmu. Na začátku své práce jsem si nebyl úplně jistý, zda jeho celý příběh a práce nebude jen pouhá „aura“, kterou kolem sebe šíří. Zda to, co o sobě říká a jak se chová, koresponduje s jeho vnitřním světem.

Nezbývalo nic jiného, než Karlu Novákovi na čas podlehnout a zkusit poodhalit jeho vnitřní svět trochu více. Postupně jsem si od něj domů přinášel všechny výtisky časopisu *Naturista* od roku 1990 a po nocích je pročetl. Prohlížel a po zemi rozkládal všechny jeho fotografie v náhledech a všelijak je kombinoval. Začal jsem vyhledávat naturistické relace na Českém rozhlase, sledovat naturistické dokumenty v televizi a na internetu jsem se stal členem několika nudistických serverů v Evropě i Americe. Chodil jsem se koupat na nudistické pláže a velmi často jezdil za Karlem Novákem do Prostějova na návštěvy.

Myslím, že mnohé své blízké jsem touto přeměnou v několika měsíčního naturistu překvapil, některé možná i vyděsil. Nakonec jsem Novákovi podlehl a uvěřil. Najednou mi vše do sebe zapadalo, vše se jeví jako skutečné a prožité. Autor si vytvořil svůj svět, kterému podřídil celý život. Mnohdy to nebylo určité snadné. Za dobu, co jsem Nováka zpovídal jsem nepoznal jedinou věc, která by jakýmkoli způsobem vyčnívala a bránila mi tak přijmout Novákův pohled život a cestu.

Jeho fotografie vnímám jako upřímné svědectví naturistického prostředí s nedoceněnou hodnotou. Naturistický svět je často zahalen pod roušku mýtů, chybných a nedokonalých interpretací, které jsou vytvářeny společnostmi z venku.

Rád bych, aby práce vnesla trochu světla na fenomén naturismu. Prostřednictvím Karla Nováka pomohla představit naturistickou fotografii jakou něco krásného a hodnotného, co nám ukazuje odlišný pohled na vnitřní svět člověka.

Seznam literatury a použitých zdrojů:

- 1/ Adorno, T.: *Das Aktfoto – Ästhetik Geschichte Ideologie*. C.J. Bucher GmbH. Wien 1985.
- 2/ Burkhardt, H.: *Aktfotografie*. VEB Fotokinoverlag. Leipzig 1958.
- 3/ Bishop, C.: *Lidský duch a sexualita*. Knižní klub a Práh, Praha 1997.
- 4/ Drtikol, F.: *Oči široce otevřené*. Svět. Praha 2002.
- 5/ Giddens, A.: *Třetí cesta a její kritici*. Mladá fronta. Praha 2005.
- 6/ Heller, J.: *Starověká náboženství*. Kalich, Praha 1988
- 7/ Jirásek, I.: *Nahota v kontextu pohybové kultury*. Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc 2009
- 8/ Jefferies, M.: "For a genuine and noble nakedness"? German naturism in the Third Reich. *German History*. 2006
- 9/ Jirásek, I.: *Filosofická kinantropologie: setkání filosofie, tela a pohybu*. Univerzita Palackého. Olomouc 2005.
- 10/ Lőfgren, O.: *On Holiday – A history of vacationing*. University of California Press, London 2002.

11/ Mokroš, D.: *Naturistická rekreace v Československu*. Olympia – Olympiapress. Praha 1991

12/ *Napora – journal of the East European Documentation Centre on Naturism and Related Subjects*. Athens 1990-1993.

13/ Nebor, L.: *Femina*. Novinář. Praha 1969.

14/ *Naturista – členský bulletin naturistů Čech a Moravy*. Vydává Unie naturistů Čech a Moravy. Praha 1990 – 2003.

15/ Surén, H.: *Člověk a slunce*. Melantrich Praha. Praha 1928

15/ Vetter, G.: *Studien am Strand*. VEB Fotokinoverlag. Leipzig 1973.

Elektronické zdroje

1/ <http://www.anthropos.sk>; 2010

2/ <http://www.bebaretoo.com/>; 2010

3/ <http://en.wikipedia.org/wiki/Freik%C3%B6rperkultur>; 2010

4/ http://en.wikipedia.org/wiki/Lotte_Herrlich; 2010

5/ <http://www.naturista.cz>; 2010

6/ <http://www.michis-seiten.de/museum.html>; 2010